

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalinete õpetamine põhikoolis õppekava

Kristel Kukk
EESTI KEELE JA KIRJANDUSE NING KÄSITÖÖ JA KODUNDUSE ÕPPEAINEID
LÕIMIVAD TÖÖLEHED II KOOLIASTMELE
Bakalaureusetöö

Juhendaja: Irja Vaas

Läbiv pealkiri: Lõimitud töölehed eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse
õppeainetes

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Irja Vaas (MA)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: Hasso Kukemelk (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeaineid lõimivad töölehed II
kooliastmele
Resümee

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli tegevusuuringu käigus koostada põhikooli II kooliastmele viis eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeaineid lõimivat töölehte. Töölehtede koostamisel toetuti riiklikule õppekavale ning järgiti põhimõtet, et materjal oleks õpilastele arusaadav, jõukohane, lõimiv ja motiveeriv. Uurimuse eesmärgiks oli ka loodud töölehtede katsetamine koolis ning nende täiustamine vastavalt ekspertide hinnangutele. Koostatud töölehtede katsetamisi dokumenteeriti tunnivaatlustega ning töölehti hindasid uuringu jooksul kokku ühe Tartumaa kooli viis eksperti ning nende õpilased. Ekspertide arvamust arvesse võttes täiustati koostatud töölehti. Tegevusuuringu tulemusena selgus, et koostatud töölehed meeldisid nii õpilastele kui ka ekspertidele. Ekspertid ütlesid, et jätkavad koostatud töölehtede kasutamist ka tulevikus.

Võtmesõnad: eesti keel ja kirjandus, käsitöö ja kodundus, lõimitud töölehed, II kooliaste

Integrated Worksheets for Estonian Language and Literature and Handicraft and Domestic
Science in School Stage II
Abstract

The aim of the bachelor thesis was to compile five integrated worksheets for Estonian language, literature, handicraft and domestic science of school stage II through action research. The compiled worksheets were based on the national curriculum and the principles of materials' comprehensibility, feasibility, integration and motivation were followed. The aim of the research was also to test the worksheets in the classroom and to complement them according to the experts' assessment. The testing of compiled worksheets was documented through lesson observation and during the action research the worksheets were evaluated by five experts from one Tartumaa school and their students. Considering the experts' opinions the worksheets were complemented. The results of the action research showed that the compiled worksheets were positively evaluated both by the students and the experts. The experts said that they will continue using compiled worksheets in future.

Keywords: Estonian Language and Literature, Handicraft and Domestic Science, Integrated Worksheets, School Stage II

Sisukord

Resümees	2
Abstract	2
Sissejuhatus	4
Õppematerjalide olemus	4
Õppematerjalide koostamise põhimõtted	5
Õppematerjalide efektiivsuse suurendamise vahendid	6
Varasemad uurimused	7
Uurimuse eesmärgid ja uurimisküsimused	8
Metoodika	9
Töölehtede koostamine	9
Lapsevanemate teavituse koostamine	19
Valim	20
Mõõtevahendid	21
Protseduur	23
Tulemused	25
Arutelu	32
Tänuõnad	34
Autorsuse kinnitus	35
Kasutatud kirjandus	36

Lisa 1. Töölehed

Lisa 2. Töölehtede kontroll-lehed

Lisa 3. Lapsevanemate teavituse

Lisa 4. Tunnivaatluse kava

Lisa 5. Õpilaste ankeet

Lisa 6. Ekspertide intervjuu kava

Lisa 7. Uurijapäeviku väljavõte

Sissejuhatus

Uues „Põhikooli riiklikus õppekavas“ (2014) räägitakse lõimingust ehk integratsioonist, mis võib toimuda ühe ainevaldkonna sees ja ka erinevate ainevaldkondade vahel. Õppekavas on eraldi välja toodud, et ühe ainevaldkonna pädevuste arengule tuleb igati kasuks lõiming teiste ainevaldkondade erinevate õppeainetega (Põhikooli riiklik õppekava, 2014). Lõiming on hea vahend vähendamaks koolitundides ühe õppeainekeskust, soodustamaks õpitu kasutamist erinevates valdkondades ning aitamaks ühtlasi luua seoseid ja terviklikku maailmapilti (Jaani, 2010).

Seega võib öelda, et viimasel ajal rõhutatakse üha enam õppeainete sisest ja vahelist sidumist. Saago (2010) artiklist võib välja lugeda, et teiste õppeainetega võrreldes on tehnoloogiavaldkonda keele ja kirjanduse ainevaldkonnaga keerulisem kokku viia. „Keele ja kirjanduse“ (2014) ainevaldkonna raamatus märgitakse aga, et kirjanduse ja eesti keele õppeainet on võimalik seostada pea kõikide teiste õppeainetega ning kirjandusaine lõimimisinguvõimaluste hulgalisusega on nõustunud ka Org (2010). Ehala (2010) väidab, et eesti keele õpetuses saab lõimingule tihtipeale saatuslikuks traditsiooniline õppeainekeskus, kuid kui lõimivat õppetööd planeerides lähtuda eelkõige pädevuste arendamisest, võib lõiming olla väga viljakas. Uus õppekava (Põhikooli riiklik õppekava, 2014) toetubki suuremal määral ainevaldkondade sisesele ja vahelisele lõimingule läbi pädevuste.

Eelnevalt mainitust lähtuvalt on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks koostada põhikooli II kooliastmele eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeaineid lõimivad töölehed. Autorile teadaolevalt ei ole Eestis tehtud lõputööde raames varem selliseid töölehti koostatud.

Õppematerjalide olemus

Kõige laiem erinevaid õpiobjekte tähistav mõiste on õppevara ning sinna alla loetakse ka õpetajat ennast (Läänemets, 2000). Õppematerjalid võib jagada elektroonilisteks, paber kandjal olevateks ning muudeks abivahenditeks (keemialabori sisustus jms). Kasutajast lähtuvalt võib õppematerjalid jagada kaheks, õpetajat abistavateks materjalideks ning õpilasele suunatud materjalideks. Õppematerjale võib eristada ka õppeastme järgi, sest erinevas vanuseklassides õppijad vajavad õppimiseks väga erinevaid materjale ning tekstitüüpe (Mikk, 2000).

Mikk (2000) on öelnud, et õpik üksinda ei suuda tagada õpitava omandamist, seega on väga oluline roll abimaterjalidel, milleks võivadki olla näiteks töölehed. Kuna käesoleva töö eesmärk on koostada paberil kasutatavad töölehed, siis siia töösse on valitud eelkõige sellised

soovitused õppematerjalide ja nende koostamise kohta, mille puhul võib öeldes õppematerjal mõelda töölehtedele.

Õppematerjalidel on suur roll õppija väärtushinnangute kujunemisel (Mikk, 2000). See, kuidas suhtutakse koolis kasutusel olevates õppematerjalides ühte või teise teemasse võib õpilastele üle kanduda. Seega peab õppevara olema korrektne, omama kasvatusliku väärtust, arvestama ümbritseva kultuuripildiga ning mitte mingil juhul ei tohi see olla kuidagi õpilast kahjustav (Läänemets, 2000).

Õppematerjali sissejuhatav osa aitab õpilasel end tegutsema häälestada ning meenutada, mida ta juba varasemast teab. Õppematerjalide sisulises pooles võib esineda näiteks valik- ja vabavastustega ülesandeid, lünkülesandeid, täiendteste, liigsete sõnadega teste, kõrvutamisesandeid, ümberpaigutamisesandeid, esseesid, sooritusülesandeid jms (Mikk, 2002). Lahendamisele aitab kaasa ka see, kui ülesannete juurde on toodud näiteid (Marandi, 2007).

Õppematerjalides hinnatakse vastavust õppekavadele, sisu tõepärasust, sõnakasutust, arusaadavust, huvitekitavust jms. Selleks, et tekst oleks sihtgrupile jõukohane peab see olema lihtsalt mõistetav, kuid siiski keeleliselt mitte liiga algeline (Läänemets, 2000). Jõukohasusele aitab kaasa ka materjali loogiline ülesehitus ja korrastatus (Läänemets, 2000). Miku (2000) sõnul on õppimise puhul väga oluline aspekt motivatsioon ning materjali loetavus ja struktureeritus aitavad motivatsiooni tekkimisele ja püsimisele kaasa. Ka Läänemets (2000) arvab, et hästi üles ehitatud õppematerjal tekitab õppijas motivatsiooni.

Õppematerjalide koostamise põhimõtted

Esimene asi, millele enne õppematerjalide koostamist mõtlema peaks on see, kas ja miks neid üldse vaja on. Nendele küsimustele vastamiseks peaks uurima, millised materjalid on valitud valdkonnas juba olemas. On oluline, et koostatav õppematerjal vastaks parasjagu kehtivale õppekavale, sest õppekava on igasuguse õppematerjali alus ning lähtepunkt. Samas on õppematerjalide koostajal õigus muuta õpijärjestust tingimusel, et see ei tekita probleeme õppekava täitmisel (Läänemets, 2000). Koostamisele eelnevalt peaks mõtlema ka sellele, milline on õppija. Ehk siis tuleks määratleda õppija vanus, eelnev õppimiskogemus, olemasolevad teadmised ja olemasolevad oskused (Kingsepp & Kärtner, 2010a).

Marandi (2007) on õppematerjalide koostamise jaganud kolmeks peamiseks etapiks:

1. Materjalide kavandamine – Seatakse eesmärgid, luuakse struktuur ja tutvutakse olemasolevate materjalidega.
2. Koostamiseks valmistumine – Töötatakse välja sisu ja planeeritakse tegevus.

3. Koostamine ja ümberkirjutamine – Kirjutatakse esimene mustand, mis toimetatakse ja täiendatakse.

Eesmärkide püstitamisel ja materjalide koostamisel tasub läbi mõelda, milliseid teadmisi soovitakse õppijale edastada, milliseid õppija hoiakuid kujundada, kuidas toetada õppija arusaamist ning milliseid oskuseid õppijale edasi anda (Kingsepp & Kärtner, 2010b).

Materjali koostades võib juhendada näiteks SCATE mudelist (Mimirinis & Dafoulas, 2005):

1. *Scope* – sissejuhatus (eesmärgid, olemasolevad teadmised).
2. *Content* – õppematerjalid (tekst, illustratsioonid, ülesanded).
3. *Activity* – kinnistamine (õpitu harjutamine ja kontrollimine).
4. *Thinking* – arutlemine (teemade ja probleemide üle mõtlemine).
5. *Extra* – suunamine lisamaterjalide juurde.

Olles õppematerjali sisu läbi mõelnud soovib Mikk (1980) ülesannetes esitada küsimusi teksti olulisemate mõtete kohta; esitada küsimusi, mis nõuavad selgitusi ja põhjendusi; mitte esitada küsimusi, millele ei ole tekstis vastust; vormistada küsimused lühidalt ja selgelt; vältida ebaselgeid sõnu ja koostada küsimused nii, et neile saaks lühidalt vastata. Silmas peab pidama ka materjali mahtu. Keskmine õpilane loeb paberilt ühe minuti jooksul umbes 50 sõna keerukamat teksti ehk siis ühe akadeemilise tunni jooksul loeb ta umbes 5 lehekülge (Marandi, 2007). Kui teksti on õppematerjalides liiga palju, ei pruugi õpilane jõuda seda läbi töötada, rääkimata ülesannete lahendamisest jms.

Kujunduslikult on oluline ka kontrastsus ning sellest tulenevalt kasutatakse tavaliselt heledat paberit, tumedat teksti ja tekst joondatakse ühtlaselt. Kiri ei tohiks olla liiga väike ja kokkusurutud ning ridade ja sõnade vahel võiks olla ruumi. Olulisemad kohad soovitatakse välja tuua näiteks suurema või paksema kirjaga. Sõnade poolitamist tasuks teksti terviklikkuse säilitamiseks vältida. (Läänemets, 2000)

Kõik eelpool mainitud asjad on oluline enne trükkimist veelkord üle vaadata ning mõelda sellele, et kas kõik materjali jõudnud info on vajalik. Õppematerjal tuleb keeleliselt toimetada ning küljendust tasub mitmeid kordi kriitilise pilguga üle vaadata. Kõige viimane versioon, mis lõpuks printimisse läheb, peaks olema võimalike muutuste ärahoidmise eesmärgil PDF formaadis. (Kingsepp & Kärtner, 2010b)

Õppematerjalide efektiivsuse suurendamise vahendid

Üks peamisi vahendeid materjali tõhususe tõstmiseks on teksti lihtsustamine (Mikk, 1980). Lihtsam tekst suurendab lugemiskiirust, vähendab vaimset pingutust ning aitab kaasa teksti mõistmisele ning selle omandamisele (Mikk, 1980; Mikk, 2000). Teksti saab lihtsustada

kasutades lühemaid sõnu ja lauseid ning kasutades võimalikult vähesel määral või isegi vältides keeles harva esinevaid sõnu (Mikk, 2000). Mikk (1980) on loonud ka mõned reeglid lihtsa teksti koostamiseks:

1. Tasub hoiduda vähemtuntud sõnade kasutamisest – sealhulgas mitte kasutada võõrsõnu ja haruldasi sõnu, mitte liialdada oskussõnadega, selgitada uusi sõnu ning eelistada lühemaid sõnu.
2. Tasub eelistada lühemaid lauseid – hoiduda kõrvallausetest, lauselühenditest ja liigsetest sõnadest.
3. Teksti ülesehitus peab aitama kaasa mõistmisele – kaasakiskuv algus, loogiline järjekord, vältida liigseid detaile, rõhutada seoseid, korrata põhimõisteid ja teha üldistusi.

Õppematerjale ilmestavad õppijate jaoks illustratsioonid, milleks võib olla näiteks foto, maali reproduktsioon, joonistus, skeem, diagramm, tabel jms (Läänemets, 2000). Illustratsioonide eesmärgiks ongi edastada infot, lihtsustada ja toetada mõtlemist, aidata kaasa meeldejäämisele ning erinevate hoiakute tekkimisele (Mikk, 2000). Illustratsioone õppematerjalidele lisades soovivad spetsialistid jääda lihtsate, tekstiga seonduvate ja otstarbekate illustratsioonide juurde (Mikk 1995; Mikk, 2000).

Varasemad uurimused

Eestis, kaasa arvatud Tartu Ülikoolis, on viimasel ajal koostatud bakalaureuse- ja magistritööde raames hulgaliselt erinevaid õppematerjale, millest mitmete raames on ilmunud näiteks inglise keele õppeainega seotud õppematerjale (Krimjõe, 2012; Tammearu, 2013; Remizov, 2013; Apuhtin, 2014). Kohati võib jääda mulje, et paljud sellistest töödest ongi seotud vaid ühe konkreetse õppeainega, kuid tegelikkuses on lõputöödega koostatud ka lõimivaid õppematerjale. Lõimitud on näiteks matemaatikat ja füüsikat (Aben, 2008), muusika- ja perekonnaõpetust (Kukka, 2013), ajaloo õppeainet (Teppan, 2012) ning ka inglise keele (Sarapuu, 2015) õppeainet.

Võib öelda, et varasemalt olid lõputööde raames koostatavad õppematerjalid pigem ühe õppeainekeskseks, kuid viimasel ajal on suurenenud erinevaid õppeaineid lõimivate materjalide hulk. Samas aga selliseid töölehti, mis lõimiksid omavahel just eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeained ei ole autorile teadaolevalt senini veel koostatud.

Uurimuse eesmärgid ja uurimisküsimused

Ühe ainevaldkonna pädevuste omandamisel on õpilasele kasulik, kui toimub lõiming ka teiste ainevaldkondadega (Põhikooli riiklik õppekava, 2014). Mitmed uurijad on tõdenud, et tehnoloogia ning keele ja kirjanduse ainevaldkondi on võimalik lõimida, kuid võimalusi selleks on mitmete teiste ainevaldkondadega võrreldes mõnevõrra vähem (Org, 2010; Saago, 2010). Varasemalt on lõputööde raames tehtud mitmeid erinevaid õppematerjalide komplekte, mille hulgas on ka lõimivaid töölehti. Kuid nagu eelnevalt mainitud, siis eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeained lõimivaid töölehti lõputööde raames autorile teadaolevalt veel koostatud ei ole. Sellest tulenevalt seati selle lõputöö eesmärkideks tegevusuuringu käigus (1) koostada põhikooli II kooliastmele eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeaineid lõimivad töölehed, (2) katsetada loodud töölehti koolis ning (3) täiustada töölehti vastavalt ekspertide hinnangutele.

Erinevatest õppematerjalidest valiti koostamiseks just töölehed seetõttu, et ka tänasel päeval on endiselt selliseid koole, kus ei ole võimalusi kõikidele õpilastele tagada ligipääsu arvutile ning Internetile. Töölehtede valikut toetas samuti Heina (2007) arvamus, et ka sellises praktilises õppeaines nagu käsitöö on vaja õpilastele anda ülesandeid ja õppematerjale, mis edendaksid mõttetööd ning aitaksid õpilastel õpitud paremini meelde jätta ja õpetajal õpilaste poolt õpitud kontrollida. Veelgi enam, Ehala (2010) sõnul ei ole ühtki pädevust olemas väljapool konkreetseid olukordi ning sellest lähtuvalt on pädevusi kõige parem arendada luues selliseid situatsioone, kus õpilased saaksid omandatavaid pädevusi reaalselt rakendada. Nimetatud situatsioonide üks loomisvõimalusi ongi töölehed.

Teooriast, õppematerjalide koostamispõhimõtetest ning uurimusele seatud eesmärkidest lähtuvalt püstitati järgmised uurimisküsimused, millele tegevusuuringu käigus vastuseid otsiti.

1. Kuidas hindavad uuritavad töölehti?

Töölehtede kui õppematerjalide hindamisel on väga mitmeid olulisi aspekte, kuid selle töö raames koostatud töölehtede puhul peeti kõige olulisemaks järgmisi omadusi:

- a. Sisuline ja keeleline arusaadavus. Töölehtedes olev tekst ning selle sisu peaksid olema keeleliselt arusaadavad ning korrektselt toimetatud (Läänemets, 2000; Kingsepp & Kärtner, 2010b).
- b. Kujunduse sobivus. Töölehtedes olevad illustratsioonid peaksid olema otstarbekad ning üleüldine kujundus, kirjastiil, kirja suurus, reavahe ja ka joondus peaksid aitama õppimisele kaasa (Mikk, 1995; Läänemets, 2000).

- c. Jõukohasus sihtrühmale. Töölehed peaksid paremaks info omandamiseks olema keeleliselt parajalt lihtsad ning nendes oleva teksti hulk ei tohiks olla liiga mahukas (Mikk, 2000; Marandi, 2007).
 - d. Motiveerivus sihtrühmale. Töölehed peaksid olema motivatsiooni, kui olulise õpiaspekti seisukohalt, hästi üles ehitatud (Läänemets, 2000; Mikk, 2000).
 - e. Kasutamismugavus. Töölehtede kasutamine peaks olema mugav ning sellele aitab kaasa näiteks materjalide olemine PDF formaadis ning kindlasti ka kontroll-lehtede olemasolu (Hein, 2007; Kingsepp & Kärtner, 2010b).
 - f. Õppeainete lõiming. Töölehtedes olev lõiming aitab õpilastel luua terviklikku maailmavaadet, soodustab õpitu kasutamist erinevates ainevaldkondades ning vähendab ühe õppeainekeskust (Jaani, 2010).
2. *Millisel moel ja määral oleks vaja ekspertide hinnangul töölehti täiendada ja parandada?*

Metoodika

Käesolev uurimus viidi läbi tegevusuuringuna, sest töö eesmärgiks seati töölehtede praktiline katsetamine koolis ning sellest katsetusest saadud tagasisidest lähtuvalt töölehtede parandamine ning täiendamine. Töölehtede koostamisel järgiti eelnevates peatükkides mainitud õppematerjalidele ja nende koostamisele seatud põhimõtteid. Uurimuses osales kolm gruppi, kelleks olid õpetajad ehk eksperdid, ekspertide õpilased ning vaatleja. Töölehtede analüüsimiseks vajalik informatsioon koguti vaatluse, ankeetide ning intervjuude abil. Analüüsimisel võeti arvesse ka uurijapäeviku sissekandeid.

Töölehtede koostamine

Ainevaldkondade lõiminguvõimalused. Käesolevas töös lähtuti töölehti koostades „Põhikooli riiklikust õppekavast“ (2014), mille esimene lisa sätestab ainevaldkonna „Keel ja kirjandus“ (2014) õppeainete õpetamise ning seitsmes lisa ainevaldkonna „Tehnoloogia“ (2014) õppeainete õpetamise. Õppekava eelpool nimetatud lisades on toodud välja ainevaldkondade üldalused ning õppeainete ainekavad. Lisaks on õppekava lisadega paika seatud ainemahud, omandatavad õpipädevused ning lõimingu ja teemade rakendamise võimalused. Lisades on juttu ka õppetegevuse kavandamisest, korraldamisest ja hindamisest. Lisaks loetletakse nendes ka pädevused, mille õpilased peavad II kooliastme lõpuks igas ainevaldkonnas omandama. Samas jääb see, mida ja millal õpetada tegelikult kooli ning aineõpetaja otsustada. Siinsed töölehed on koostatud kõrvutades eelpool mainitud

ainekavades olevaid õppeainete üldpädevusi ja läbivaid teemasid ning leides neid ühendavad kohad. Samuti on töölehtede koostamisel arvesse võetud vaadeldavate õppeainete õppimiseks vajalikke mõisteid, tegevusi ning õpitulemusi.

Koostatud töölehtede eripärad. Krulli (2008) hinnangul on Herbarti, Hunteri, Rosenshine'i ning Gagné õppetundide mudelid maailmas kõige laialdasemalt levinud, kuid näiteks tundide hindamisel peab ta kõige efektiivsemaks just Gagné õpetamise mudelit. See mudel valiti töölehtede üheks teoreetiliseks aluseks seetõttu, et ta sobib nii klassikontekstis õppimiseks kui ka individuaalõppeks (Krull, 2008). Ning ka seetõttu, et Gagné (Gagné & Driscoll, 1992) enda sõnul ei ole see ainus võimalik õppimise mudel ja tema sätestatud tegevuste järgnevusest võib õpetaja oma äranägemise järgi samme välja jätta. Kõnealused Gagné (Gagné & Driscoll, 1992) loodud õppetunni etapid on: (1) õpilase tähelepanu haaramine, (2) õpilase teavitamine eesmärgist, (3) varem õpitu esilekutsumine, (4) uue materjali sissetoomine, (5) õpitegevuse suunamine, (6) tegevuse esilekutsumine, (7) tagasiside kindlustamine, (8) soorituse hindamine ja (9) kinnistumise ning ülekandmise arendamine. Koostatud töölehtede seisukohalt on eelpool loetletust kõige olulisemad ja silmas peetavad punktid kolmas kuni kuues.

Õppekavast tulenevalt on koostatud töölehtede puhul oluline veel see, et eesti keelt ja kirjandust õpetatakse põhikoolis ühisainena kuni 4. klassini (kaasa arvatud) ning alates 5. klassist õpetatakse nimetatud õppeaineid eraldi. Käsitöö ja kodunduse õppeainet hakatakse põhikoolis õpetama alates 4. klassist ning seda tehakse läbivalt ühisainena. Sellistest õppekavade eripäradest tulenevalt koostati töö raames viis töölehte. Esimene tööleht 4. klassile eesti keele tunnis kasutamiseks, teine tööleht 5. klassile eesti keele tunnis kasutamiseks, kolmas tööleht 5. klassile käsitöö tunnis kasutamiseks, neljas tööleht 6. klassile eesti keele tunnis kasutamiseks ning viies tööleht 6. klassile kodunduse tunnis kasutamiseks.

Koostatud töölehtede puhul on oluline teadvustada, et töölehti on võimalik kasutada paindlikult. See tähendab, et koostatud töölehti võib kasutada esmase sihtõppeaine asemel ka näiteks lõimitavas aines (esimese töölehe puhul käsitöö, teise puhul kodunduse, kolmanda puhul kirjanduse, neljanda puhul käsitöö ning viienda puhul kirjanduse ainetunnis). Samuti võib koolisisese õppekorraldusest ja õpilaste erinevast tasemest (näiteks tugiõppe õpilased) tulenevalt töölehti kasutada ka mõnes muus õppeastmes, kui töölehel märgitud klassis.

Olemuslikult on töölehed esmases aines pigem kordava funktsiooniga, mis tähendab, et nad ei ole mõeldud mitte niivõrd uue informatsiooni omandamiseks kui võrd teadmiste kordamiseks ja kontrollimiseks. Samas võib aga õpetaja neid kasutada ka uut teemat õpetama

asudes. Sellist valikuvõimalust teoetab ka Gagné õppetunni mudel. Õpetaja ise otsutab, kui suure rõhu ta paneb tunni alguses tähelepanu haaramisele ja eesmärkide tutvustamisele ning kas ja kuidas lõpetades kontrollitakse töölehti. Ka kasutamiskiisi osas on õpetajal võimalus tegutseda vastavalt oma vajadustele. See tähendab, et töölehti võib kasutada nii individuaaltöös, paaritöös kui ka gruppitöös. Sellist paindlikkust võimaldab töölehtede mahtumine ühte 45minutilisse ainetundi. Ühe töölehe peale kulub ligikaudu 20 minutit (selle aja sisse ei ole arvestatud õpetajapoolset sissejuhatust, töölehtede laialijagamist, kontrollimist jms).

Illustratsioonid joonistas kõikidele selle töö raames koostatud töölehtedele Marili Tooming, kes on varemgi illustreerinud lastele mõeldud õppevahendeid („Õuetaimed“ Tallinna Keskkonnaamet, 2011; „Puid ja põõsaid“ Tallinna Keskkonnaamet, 2011; „Prügihundi doomino“ ja „Prügihundi kaardimäng“ Keskkonnainvesteeringute Keskus, 2014). Illustratsioonide eesmärgiks on olla kujunduslik lisa töölehtedele ning pakkuda varem töölehe valmis saanud õpilastele võimalust pilte värvida. Värvimisvõimalusest ning printimisel ressursside kokkuhoiust ajendatult tegi kunstnik illustratsioonid mustvalgete joonispiildena. Kõik töölehtedes olevad joonistused seonduvad töölehtedes käsitletavate teemadega.

Tööleht nr 1.

Tööleht „Tekstiliigid“ 4. klassile (vt Lisa 1). Esmane aine on eesti keel ning lõimitud aine käsitöö. Töölehe ajakulu on keskmiselt 20 minutit.

Läbivad teemad:

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – Töölehe omal käel lahendamine arendab iseseisva tegutsemise oskust, mis on tähtis alus elukestva õppe harjumuste ning tõekspidamiste omandamisel. Ülesande nr 2 tekstinäidetes kajastub tehnoloogia areng ning inimese rolli muutumine tööprotsessis, millega tutvumine aitab tekitada elukestva õppe vajaduse tunnetamist.

Kultuuriline identiteet – Ülesande nr 2 tekstinäited aitavad keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujundada teadmisi oma juurte kohta ning õpetavad läbi oma emakeele ja kirjanduse väärtustamise lugupidamist enda ning oma rahva suhtes.

Väärtused ja kõlblus – Ülesande nr 2 ilukirjanduslike ja kultuuriteemaliste tekstide lugemine ning analüüsimine aitab kaasa sellele, et õpilased kujuneksid kõlbelisteks isiksusteks.

Pädevused ja nendest omandatavad oskused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus – Ülesande nr 2 tekstinäited suunavad loomingut väärtustama, ilumeelt kujundama, kultuuripärandit hindama ja tehnoloogiaasaavutuste kasulikkusest aru saama ning aitavad kultuuriväärtusi mõista.

Õpipädevus – Ülesanne nr 1 ja 2 arendavad lugemisoskust, erinevate tekstiliikide mõistmist, tehnoloogia seostamist erinevate teadmistega ning teistes õppeainetes õpitu vajalikkuse nägemist.

Ülesande nr 2 eesmärgid ja õpitulemused:

Eakohaste õppe-, elutarbeliste ja huvivaldkondade tekstide mõtestatud lugemine ja mõistmine. Eesti kultuuritraditsioonide, tavade ja kommete tundmine. Rahvuskultuuri traditsioonide hoidmise väärtustamine. Töö ja töö tegija hindamine. Tehnoloogia arengu mõistmine. Erinevate käsitöö tööliikide nagu näiteks õmblemise, kudumise, heegeldamise ja tikkimise tundmine. Õpitud teoreetiliste teadmiste seostamine igapäevaelus vajalike praktiliste oskustega. Oskus õmblusmasinat töökorda seada.

Ülesannete nr 1 ja 2 eesmärgid ja õpitulemused:

Lihtsamate probleemülesannete lahendamine, tekstimõistete (muinasjutt, näidend, rahvaluule, vanasõnad jms) kasutamine õppetöös ja tööjuhenditest arusaamine.

Sisu selgitus:

Ülesanne nr 1 aitab meelde tuletada ning üle korrata mõned põhilised tekstiliigid (luuletus, muinasjutt, näidend, teabetekst ja vanasõna). Ülesanne nr 2 seisneb tekstiliikide äratundmises näidete järgi. Tekstinäideteks on käsitöö õppeainega seonduvad tekstid, mis edastavad teadmisi käsitöö tööliikide, nende ajaloo, Eesti rahvapärимuse jms kohta.

Tööleht on mõeldud just neljandale klassile, sest „Keele ja kirjanduse“ ainevaldkonna raamat (Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“, 2014) näeb ette, et 4. klassis omandavad õpilased teadmised erinevatest kirjandustekstidest (näiteks muinasjutt, näidend, rahvaluule, vanasõna jms). Tekstide sisu on valitud lähtudes eelnevalt mainitust ning „Tehnoloogia“ ainevaldkonna raamatust (Ainevaldkond „Tehnoloogia“, 2014), mille järgi peavad õpilased II kooliastmes käsitöötundides õppima tundma erinevaid tööliike (eriti õmblemist, kudumist, tikkimist, heegeldamist) ning eesti keele ja kirjanduse ainete lõiminguuga on võimalik arendada ka õpilaste tehnoloogilist sõnavara. Töölehe sobivust 4. klassile toetab samuti see, et teabekirjanduse liikidest, nende lugemisest, muinasjuttudest, vanasõnadest jms on juttu just 4. klassile mõeldud uue kehtiva õppekava tarbeks koostatud töövihikutes (Sarapuu, Piits, Orgla, Lepp, & Vanamölder, 2011a; Sarapuu, Piits, Orgla, Lepp, & Vanamölder, 2011b).

Töölehe kontrollimisel kontroll-lehe abil (vt Lisa 2) ning selle täitmise hindamisel võib igale lüngale anda ühe punktise väärtuse. See tähendab, et kokku on õpilasel võimalik saada 10 punkti, millest 5 punkti tuleb ülesandest nr 1 ja 5 punkti ülesandest nr 2.

Töölehes olevad käsitööalased tekstinäited kirjutab autor ise ning luuletuse kirjutab Märt Sepper. Töölehe läbivad teemad, pädevustest omandatavad oskused ning eesmärgid ja õpitulemused on võetud "Keele ja kirjanduse" (2014) ja „Tehnoloogia“ (2014) ainevaldkondade raamatutest.

Tööleht nr 2.

Tööleht „Käänded“ 5. klassile (vt Lisa 1). Esmane aine on eesti keel ning lõimitud aine kodundus. Töölehe ajakulu on keskmiselt 20 minutit.

Läbivad teemad:

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine – Töölehe omal käel lahendamine arendab iseseisva tegutsemise oskust, mis on tähtis alus elukestva õppe harjumuste ning tõekspidamiste omandamisel. Ülesanne nr 3 viib tähelepanu tööohutusest kinni pidamisele.

Kultuuriline identiteet – Ülesanded nr 2 ja 3 tutvustavad toitumisega seonduvaid tavasid ning kombeid.

Tervis ja ohutus – Ülesanne nr 3 tutvustab tööohutusnõudeid ning ülesanded nr 2 ja 3 aitavad õpilases kujundada oma tervise ning turvalisuse.

Väärtused ja kõlblus – Ülesanded nr 2 ja 3 õpetavad tundma erinevate käitumuslike valikute võimalikke tagajärgi.

Pädevused ja nendest omandatavad oskused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus – Ülesanne nr 2 rõhutab kultuurilistele väärtustele, aitab mõista keele olulisust ning suunab hindama oma kultuuripärandit.

Õpipädevus – Ülesanded nr 2 ja 3 arendavad lugemisoskust.

Ülesande nr 2 eesmärgid ja õpitulemused:

Üldtuntud lauakommetest kinnipidamine.

Ülesande nr 3 eesmärgid ja õpitulemused:

Töövahendite ja -seadmete kasutamine vastavalt ohutusnõuetele ning hügieenireeglitest kinni pidamine köögis töötades.

Ülesande nr 1, 2 ja 3 eesmärgid ja õpitulemused:

Tööjuhendite mõistmine, eesti keele õigekirja ja reeglite tundmine ning järgimine. Käänete tundmine ning konteksti põhjal sobiva käände valimine lausesse.

Ülesande nr 2 ja 3 eesmärgid ja õpitulemused:

Keelealaste teadmiste rakendamine teksti loomises, õpitavate teoreetiliste teadmiste seostamine igapäevaelu praktiliste tegevustega, mõtestatult erinevate tekstide lugemine ja tekstide seoste märkamine isikliku eluga.

Töölehe ajakulu: umbes 20 minutit

Sisu selgitus:

Ülesanne nr 1 aitab meenutada käändeid, ülesandes nr 2 tuleb lauakommetest rääkivas tekstis nimetada käändeid ning ülesandes nr 3 tuleb töö- ja toiduohutusest rääkivast tekstist vastavalt teksti sisule leida sobiv kääne.

Töölehe sisu on valitud lähtudes „Keele ja kirjanduse“ (Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“, 2014) ja „Tehnoloogia“ (Ainevaldkond „Tehnoloogia“, 2014) ainevaldkondade raamatutest, mille järgi peavad õpilased II kooliastmes õppima lauakombeid, hügieeni- ja ohutusnõudeid köögis ning eesti keele reegleid, sealhulgas käändeid. Tööleht on mõeldud 5. klassile osalt ka seetõttu, et uue kehtiva õppekava tarbeks koostatud töövihikutes on käänetest juttu just 5. klassi töövihiku II osas (Sarapuu & Varul, 2012).

Töölehe kontrollimisel kontroll-lehe abil (vt Lisa 2) ning selle täitmise hindamisel võib igale lüngale anda ühe punktise väärtuse. See tähendab, et kokku on õpilasel võimalik saada 25 punkti, millest 13 punkti tuleb ülesandest nr 1, 6 punkti ülesandest nr 2 ja 6 punkti ülesandest nr 3.

Töölehes olevad tekstid kirjutab autor toetudes Pinki (2008) 4. – 6. klassile mõeldud kodunduse õpikus olevale informatsioonile. Töölehe läbivad teemad, pädevustest omandatavad oskused ning eesmärgid ja õpitulemused on võetud "Keele ja kirjanduse" (2014) ja „Tehnoloogia“ (2014) ainevaldkondade raamatutest.

Tööleht nr 3.

Tööleht „Rahvakalender“ 5. klassile (vt Lisa 1). Esmane aine on käsitöö ning lõimitud aine kirjandus. Töölehe ajakulu on keskmiselt 20 minutit.

Läbivad teemad:

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine – Töölehe omal käel lahendamine arendab iseseisva tegutsemise oskust, mis on tähtis alus elukestva õppe harjumuste ning tõekspidamiste omandamisel. Ülesanded nr 1 ja 3 arendavad oma arvamuse kujundamist ning selle selget ja asjakohast kirjalikku väljendamisoskust.

Kultuuriline identiteet – Ülesanded nr 1, 2 ja 3 aitavad kujundada õpilaste arusaamist iseendast ja oma juurtest rahvakultuuri kandva keele abil. Samuti aitavad nad esemelise

kultuuri ning kommetega tutvumise toel teadvustada oma kohta mitmekülgse kultuuriga maailmas.

Pädevused ja nendest omandatavad oskused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus – Ülesannete nr 1, 2 ja 3 abil loovuse arendamine läbi tegevuste, mis õpetavad ideede ning arvamuste paljusust, loomingu väärtustamine, ilumeele kujundamine ning oma kultuuripärandi hindamine läbi käsitletavate teemade ja tegevuste. Samuti funktsionaalse kirjaoskuse väärtustamine ning kultuuriga seonduvate väärtuste kujundamine tekstide abil.

Enesemääratluspädevus – Ülesannetes nr 1 ja 3 tekstide üle arutlemise abil minapildi kujundamine ning käsitletavate teemadega suhestumise loomine.

Õpipädevuses – Ülesannete nr 1, 2 ja 3 abil lugemisoskuse arendamine, tekstidest arusaamine, enda seisukohtade kujundamine ja esitamine ning fakti eristamine arvamusest.

Ülesande nr 2 eesmärgid ja õpitulemused:

Loominguliste oskuste arendamine, ideede leidmine ja arendamine ning jõukohaste käsitööesemete kujundamine.

Ülesannete nr 1 ja 3 eesmärgid ja õpitulemused:

Teksti põhjal küsimustele vastamine ning lugemis- ja kirjaliku väljendusoskuse arendamine.

Ülesannete nr 1, 2 ja 3 eesmärgid ja õpitulemused:

Praktilise eneseteostuse, töö tegija ning töö hindamine. Rahvuskolutuuri omapärade ning olulisuse teadmine ja silmaringi laiendamine. Rahvakunsti esemete, tavade ja Eesti kultuuritraditsioonide tundmine. Õpitu seostamine igapäevaeluga ning rahvuskultuuri väärtustamine ning hoidmine.

Töölehe ajakulu: umbes 20 minutit

Sisu selgitus:

Kõik ülesanded käsitlevad rahvakalendri tähtpäevi. Ülesandes nr 1 ja 3 peab vastama teksti ning ka koduste traditsioonide kohta käivatele küsimustele. Ülesandes nr 2 tuleb tekstide põhjal ja nendest inspireerituna joonistada kavandid.

Töölehe sisu on valitud lähtudes „Tehnoloogia“ (Ainevaldkond „Tehnoloogia“, 2014) ja „Keele ja kirjanduse“ (Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“, 2014) ainevaldkondade raamatutest, mille kohaselt peavad õpilased 6.klassi lõpuks tundma Eesti rahvuskultuuri, selle traditsioone ning rahvakunsti esemeid. Töölehe suunitlust just 5. klassile toetab rahvakalendri teema käsitlemine uue kehtiva õppekava jaoks loodud 5. klassi kirjanduse töövihikutes (Külvi, Varbla, & Leemets, 2012a; Külvi, Varbla, & Leemets, 2012b).

Töölehe kontrollimisel kontroll-lehe abil (vt Lisa 2) ning selle täitmise hindamisel võib igale lüngale anda ühe punktise väärtuse. See tähendab, et kokku on õpilasel võimalik saada 10 punkti, millest 3 punkti tuleb ülesandest nr 1, 4 punkti ülesandest nr 2 ja 3 punkti ülesandest nr 3.

Töölehes olevad tekstid on autor kokku pannud toetudes rahvakalendri tähtpäevade kohta teada olevale infole. Töölehe läbivad teemad, pädevustest omandatavad oskused ning eesmärgid ja õpitulemused on võetud "Keele ja kirjanduse" (2014) ja „Tehnoloogia“ (2014) ainevaldkondade raamatutest.

Tööleht nr 4.

Tööleht „Tarbetekstid“ 6. klassile (vt Lisa 1). Esmane aine on eesti keel ning lõimitud aine käsitöö. Töölehe ajakulu on keskmiselt 20 minutit.

Läbivad teemad:

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – Ülesannetes nr 1 ja 2 tekstide abil õpilaste suhtlemise ja koos töötamise oskuse arendamine ning tähelepanu juhtimine tööohutusest kinnipidamisele. Ülesandes nr 2 probleemilahendusoskuse ning enda selge väljendamise suutlikkuse arendamine.

Kultuuriline identiteet – Ülesandes nr 1 ja 2 kultuuri esemelise poolega tutvumine.

Tervis ja ohutus – Ülesandes nr 1 ja 2 tööohutuse, ohutusnõuetega ning erinevate materjalidega tutvumine.

Väärtused ja kõlblus – Ülesandes nr 1 ja 2 kaaslastega arvestamis-, organiseerimis- ning konfliktilahendamisoskuse arendamine läbi rühmatöö.

Pädevused ja nendest omandatavad oskused:

Kultuuri- ja väärtuspädevus – Ülesannetes nr 1 ja 2 tehnoloogiasaavutuste väärtustamine ning ülesandes nr 2 allikatesse kriitilise suhtumise ning funktsionaalse kirjaoskuse väärtustamine.

Sotsiaalsest ja kodanikupädevus – Ülesannetes nr 1 ja 2 koostööoskuse kujundamine, ühiste seisukohtade otsimine, enese arvamuse väljendamine ning ka teiste arvamuste tunnustamine.

Õpipädevus – Ülesannetes nr 1 ja 2 tehnoloogia seostamine teiste teadmistega ning ülesandes nr 2 lugemisoskuse, tekstimõistmise ja teabe hankimise arendamine ning oma arvamuse sõnastamine.

Suhtluspädevus – Ülesannetes nr 1 ja 2 ühiste ülesannete abil eneseväljendusoskuse ja koostöö eeliste mõistmise arendamine, suulise ja kirjaliku suhtlusoskuse kujundamine ning enese arvamuse selgitamise oskuse arendamine. Samuti tänapäevase suhtlus- ning väitlemisoskuse kujundamine.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – Ülesandes nr 2 visuaalselt esitatud info (graafik, tabel, skeem vms) lugemise, analüüsimise ja tõlgendamise oskuse arendamine.

Ülesande nr 2 eesmärgid ja õpitulemused:

Mustrite tingmärkide tundmine, tehnoloogilise kirjaoskuse väärtustamine igapäevaelus, teabe sihtpärane kasutamine, mõtestatult erinevate tekstitüüpide lugemine ning nende seostamine igapäevaeluga.

Ülesannete nr 1 ja 2 eesmärgid ja õpitulemused:

Ohutute tööpõhimõtete teadmine, meeskonnas töötamine ja ühistöös iseenda võimete teadmine. Õpitu seostamine igapäevaelu praktiliste tegevustega ning tööjuhenditest ja joonistest arusaamine. Õmblusmasina töökorda seadmise oskamine ning tekstliikide ja nende kasutamisevõimaluste tundmine. Lihtsamate ülesannete lahendamine rühmas ning eakohaste tekstide lugemine ja mõistmine.

Töölehe ajakulu: umbes 20 minutit

Sisu selgitus:

Ülesandes nr 1 korratakse üle tarbeteksti erinevad liigid ning ülesandes nr 2 tuleb tarbetekstidest kõige olulisem info välja lugeda.

Tööleht on koostatud lähtudes „Keele ja kirjanduse“ (Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“, 2014) ja „Tehnoloogia“ (Ainevaldkond „Tehnoloogia“, 2014) ainevaldkondade raamatutest, mille järgi peavad õpilased 6. klassi lõpuks oskama seostada erinevaid tekste igapäevaeluga, teadma lihtsamat tehnoloogilist kirjaoskust ning lahendada probleemülesandeid nii kirjalikult kui ka suuliselt. Tööleht on mõeldud just 6. klassile eelkõige seetõttu, et uue kehtiva õppekava jaoks loodud kirjanduse töövihikutes käsitletakse erinevaid tekstiliike (k.a teabetekste) ja tekstide maailma üldiselt just 6. klassis (Piits & Varul, 2013b; Piits & Varul, 2013a).

Töölehe kontrollimisel kontroll-lehe abil (vt Lisa 2) ning selle täitmise hindamisel võib igale lüngale anda ühe punktise väärtuse. See tähendab, et kokku on õpilasel võimalik saada 24 punkti, millest 6 punkti tuleb ülesandest nr 1 ning 18 punkti ülesandest nr 2.

Töölehe läbivad teemad, pädevustest omandatavad oskused ning eesmärgid ja õpitulemused on võetud "Keele ja kirjanduse" (2014) ja „Tehnoloogia“ (2014) ainevaldkondade raamatutest.

Tööleht nr 5.

Tööleht „Toidu kujutamine“ 6. klassile (vt Lisa 1). Esmane aine on kodundus ning lõimitud aine kirjandus. Töölehe ajakulu on keskmiselt 20 minutit.

Läbivad teemad:

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – Töölehe omal käel lahendamine arendab iseseisva tegutsemise oskust, mis on tähtis alus elukestva õppe harjumuste ning tõekspidamiste omandamisel. Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 oma arvamuse kujundamise ja kirjaliku väljendamise ning probleemide lahendamise arendamine.

Kultuuriline identiteet – Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 toitumistavadega tutvumine.

Tervis ja ohutus – Ülesandes nr 3 tööohutusnõuetega tutvumine. Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 olevate tekstide, ülesannete ning kirjalike arutelude abil vastutustundlikuks inimeseks kujunemine.

Väärtused ja kõlblus – Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 olevaid ilukirjanduslikke tekste lugedes, analüüsides ning nende üle arutledes ja kirjutades kõlbliseks isiksuseks kujunemine.

Pädevused ja nendest omandatavad oskused:

Suhtluspädevus – Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 probleemülesannete lahendamine ning erinevate tekstide mõistmine.

Kultuuri- ja väärtuspädevus – Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 funktsionaalse kirjutamise ning infosse kriitilise suhtumise väärtustamine.

Enesemääratluspädevus – Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 käsitlevate teemadega suhestumine.

Õpipädevus – Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 lugemisoskuse ja teksti mõistmise arendamine ning iseenda arvamuse kujundamine ja sõnastamine.

Suhtluspädevus – Ülesannetes nr 1, 2 ja 3 oma seisukohtade esitamise arendamine.

Ülesande nr 3 eesmärgid ja õpitulemused:

Ohutute tööpõhimõtete tundmine.

Ülesannete nr 1 ja 2 eesmärgid ja õpitulemused:

Vanasõnade ning kõnekäändude tähenduse tundmine.

Ülesannete nr 1, 2 ja 3 eesmärgid ja õpitulemused:

Teoreetiliste teadmiste seostamine igapäevaelu praktiliste tegevustega, toiduainete ning nende omaduste teadmine. Probleemülesannete lahendamine omal käel. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuete tundmine ning järgimine. Eale vastava ilukirjanduse lugemine, lugemisoskuse arendamine ning teksti mõistmine. Kodumaise ja võõrilukirjanduse väärtustamine ning kirjaliku väljendusoskuse arendamine. Oma mõtete sõnastamine ja küsimustele vastamine teksti põhjal. Teksti põhjal arutlemine ning arvamuse avaldamine kasutades näiteid tekstist ning ka igapäevaelust.

Töölehe ajakulu: umbes 20 minutit

Sisu selgitus:

Töölehe kõigis kolmes ülesandes on tekstinäited, mille põhjal ning millega seoses tuleb vastata küsimustele ning täita tööülesanded.

Töölehe sisu on kombineeritud toetudes „Tehnoloogia“ (Ainevaldkond „Tehnoloogia“, 2014) ja „Keele ja kirjanduse“ (Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“, 2014) ainevaldkondade raamatutele, järgi peavad õpilased 6. klassi lõpuks teadma toidutegemise põhitõdesid, oskama loetu põhjal küsimustele vastata ning seostama loetut igapäevaeluga. Tööleht sobib just 6. klassile sellepärast, et uue kehtiva õppekava jaoks loodud 6. klassi kirjanduse töövihikutes käsitletud seda, kuidas inimene kujundab kultuuri (kaasa arvatud seda, kuidas kirjanik loob maailma) ning lugeja avab teksti (Külvi, Varbla, & Leemets, 2013a; Külvi, Varbla, & Leemets, 2013b). Kõik kolm töölehes tsiteeritavat teost on „Keele ja kirjanduse“ valdkonnaraamatus (Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“, 2014) määratud soovituslikult terviklikult käsitletavate teoste hulka ning Tartu Linnaraamatukogu on soovitanud (Laste- ja Noorteleht, 2016) kohustusliku kirjanduse raames lugeda Aino Perviku „Arabella, mereröövli tütar“ ja Mark Twaini „Tom Sawyeri seiklusi“ just nimelt 6. klassis. Eno Raua „Roostevaba mõök“ on nimetatud nimekirjas paigutatud küll 4. klassi teoste hulka, kuid näiteks Andrus Org on öelnud, et Perviku ja Raua eelnevalt mainitud teoseid võiks lugeda just 5. ja 6. klassis (Org, 2010).

Töölehe kontrollimisel kontroll-lehe abil (vt Lisa 2) ning selle täitmise hindamisel võib igale lüngale anda ühe punktise väärtuse. See tähendab, et kokku on õpilasel võimalik saada 12 punkti, millest 3 punkti tuleb ülesandest nr 1, 4 punkti ülesandest nr 2 ja 5 punkti ülesandest nr 3.

Töölehe läbivad teemad, pädevustest omandatavad oskused ning eesmärgid ja õpitulemused on võetud "Keele ja kirjanduse" (2014) ja „Tehnoloogia“ (2014) ainevaldkondade raamatutest.

Lapsevanemate teavituse koostamine

Lapsevanematele töölehtede läbiviimist selgitava kirja (vt Lisa 3) koostamisel võeti eeskujuks Eriksoni bakalaureusetöö (2012) infoleht lapsevanematele, Tammearu (2013) bakalaureusetöö eksperthinnangu ankeedi sissejuhatav osa ning Apuhtini (2014) magistriritöö vajadusanalüüsi ankeedi sissejuhatav osa. Teavituskirja eesmärk oli lapsevanemaid informeerida toimuvast, anda neile võimalus soovi korral oma lapse osalemisest loobuda ning pakkuda võimalus küsida toimuva kohta lisainfot. Kirja puhul peeti oluliseks öelda

lapsevanematele, kes teeb, mida teeb, miks teeb ning et protsessi käigus tagatakse töölehti täitvate laste anonüümsus.

Valim

Ekspertid. Koostatud töölehti katsetasid ühes Tartumaa koolis viis eksperti, kellega tehti ka intervjuud. Ekspertid valiti vastavalt eelnevalt seatud kriteeriumitele: (1) ekspertil peab olema pedagoogiline haridus, (2) ekspert peab olema õpetanud koolis vähemalt 5 aastat ning (3) ekspert peab õpetama hetkel koolis katsetatava töölehe esmast sihtainet. Sihtaine all peab aga siinsetele töölehtedele mõeldes arvestama, et käsitööd ja kodundust õpetatakse koolis ühisainena. Ekspertide andmed on toodud välja Tabelis 1.

Tabel 1. *Ekspertide andmed*

Ekspert	Praegune amet	Tööstaaž aastates	Haridus
E1	Klassiõpetaja (ka eesti keele õpetaja)	20	Snellman-korkeakoulu: waldorfkooli klassiõpetaja
E2	Klassiõpetaja (ka eesti keele õpetaja)	21	Tartu Ülikool: inimgeograafia; Freie Hochschule Stuttgart: waldorfkooli klassiõpetaja
E3	Kunstiõpetaja, käsitööõpetaja	16	Tartu Kõrgem Kunstikool: tekstiilikunst; Tartu Ülikool: pedagoogika kursus
E4	Klassiõpetaja (ka eesti keele õpetaja), vene keele õpetaja	26	Tartu Ülikool: eripedagoogika
E5	Muusika õpetaja, käsitöö õpetaja	18	Tallinna Riiklik Konservatoorium: klassikaline laul; Tartu Ülikool: eripedagoogika kursus, pedagoogika kursus, waldorfpedagoogika kursus

Lisaks sellele, et kõik valitud eksperdid vastavad kõigile kolmele seatud kriteeriumile, on neil kõigil tööstaaži rohkem kui 15 aastat. Berliner (1988) on jaotanud pedagoogid viide erinevasse gruppi, mille esimeses staadiumis on algajad, teises edasijõudnud algajad, kolmandas pädevad, neljandas asjatundjad ning viiendas eksperdid. Neljandasse tasemesse jõuab suurem osa õpetajatest juba pärast viieaastast töökogemust. Käesolevas uurimustöös

osalevatest ekspertidest on kõigil tööstaaži rohkem kui 15 aastat ning seega vastavad nad kõik vähemalt asjatundja tasemele.

Õpilased. Koostatud töölehti täitsid ekspertide läbi viidud katsetuse käigus nende õpilased, kes vastasid ka töölehtede kohta käivale ankeedile. 4. klassi õpilased olid vanuses 10 – 11, 5. klassi õpilased vanuses 10 – 12 ja 6. klassi õpilased vanuses 12 – 13. Töölehti katsetanud õpilaste arv on toodud välja Tabelis 2.

Tabel 2. Töölehti katsetanud õpilaste arv.

Ekspert	Tööleht	Klass	Õpilaste arv
E1	„Tekstiliigid“	4. klass	19
E2	„Käänded“	5. klass	16
E3	„Rahvakalender“	5. klass	6
E4	„Tarbetekstid“	6. klass	15
E5	„Toidu kujutamine“	6. klass	9

Töölehtede katsetamisele eelnevalt selgus, et vaadeldavad klassid olid juba sel õppeaastal mitmetes uurimustes osalenud ning seega võis ekspertide hinnangul oodata nende poolt pessimistlikku suhtumist. E4 6. klassi tunnis oli tegelikult kohal 16 õpilast, kuid üks tugiõppe laps keeldus töölehe ning ankeedi täitmisest ning seega jäeti ta valimist välja.

Vaatleja. Töölehtede katsetamist jälgis tunnitegevusse mitte sekkuv vaatleja, kes täitis iga töölehe katsetamise kohta tunnivaatluse kava.

Mõõtevahendid

Tunnivaatluse kava. Poolstruktureeritud tunnivaatluse kava (vt Lisa 4) kokkupanemisel lähtuti Vihalemma (2014) mittesekkuva vaatleja definitsioonist, mille järgi vaatleja ei osale tööprotsessis, kuid vaadeldavad on toimuvast vaatlusest teadlikud. Vaatluse kava taustainfo punktide koostamisel oli eeskujuks Vihalemma (2014) vaatluskirjeldus ning Säre (2010) magistritöö videosalvestuse vaatlusleht. Tunnivaatluse tabeli osa koostamisel oli abiks „Laiendatud tunnikava“ (2011) vaatlustabel ning vaatluskava lõpus olevate lisainformatsiooni punktide koostamisel oli eeskujuks Haridus- ja Teadusministeeriumi „Õppetunni läbiviimise metoodika ja õppetunni analüüsi“ (2013) materjal.

Kava võib mõtteliselt kolmeks jaotada. Esimeses osas ehk alguses märgiti ära tunni taustainfo (tunni koht, aeg, tegutsejad, ainetund, teema). Teises ehk peamises osas pandi detailselt kirja tunni toimumine faaside kaupa (häälestamine, õppimine ning kokkuvõte) ning nii õpilaste kui ka õpetaja tegevus terve tunni vältel. Kolmandas ning ühtlasi ka kokkuvõttvas osas tehti märkusi tunni ning tunnis osalejate kohta (eesmärkide elluviimise soodustajad ja takistajad, õpetaja ja õpilaste meeleolu ning muud märkused ja tähelepanekud).

Õpilaste ankeet. Õpilastele mõeldud tagasisideankeedi (vt Lisa 5) koostamisel võeti eeskujuks varasematest bakalaureuse- ja magistritöödest õpilastele mõeldud tagasiside saamise ankeedid (Krimjõe, 2012; Remizov, 2013; Apuhtin, 2014).

Ankeet koosnes kümnest alapunktist ning sarnaselt tunnivaatluse kavale võib ka selle jagada mõtteliselt kolmeks osaks. Esimeses osas küsiti õpilastelt töölehtede kohta kolm avatud küsimust kõige lihtsama ülesande, kõige raskema ülesande ning tulevikus sarnase töölehe täitmise huvi kohta. Teises osas oli toodud Likert-skaalas neli töölehe pikkuse, raskuse, arusaadavuse ning illustatsioonide otstarbekuse kohta käivat väidet ning nad pidid valima sobiva vastuse. Kolmas osa koosnes kolmest punktist, kus tuli ära märkida iseenda taustaandmed (klass, sugu, vanus). Töölehe kohta teadmisi kontrollivaid küsimusi ei pandud ankeeti seetõttu, et töölehtede olemus on selle uurimuse seisukohalt eelkõige juba varem omandatud teadmisi üle kordav ning seega ei peetud vajalikuks kontrollida, kas ja milliseid uusi teadmisi õpilased töölehe täitmise käigus omandasid.

Ekspertide intervjuu kava. Ekspertidele töölehtede järgselt tehtava tagasisidestava intervjuu kava (vt Lisa 6) koostamisel oli kõige enam eeskujuks Tammearu (2013) bakalaureusetöö eksperthinnangu ankeet ning Sarapuu (2015) lõputöö küsimustik. Vähemal määral oli koostamisel abiks ka Remizovi (2013) bakalaureusetöö ekspertide tagasisideküsimustik.

Poolstruktureeritud intervjuu koosnes neljakümnest küsimusest ning selle võib jagada sisuliselt viieks osaks. I osas (küsimused 1 kuni 9) küsiti eksperdilt taustaandmeid nagu näiteks tema tööstaaž, haridus, varasem õppeainete lõimingu kogemus jms. II osas (küsimused 10 kuni 22) uuriti töölehe sisulist poolt, näiteks küsiti ülesehituse, arusaadavuse, jõukohasuse, sisu ja lõimingu kohta. III osas (küsimused 23 kuni 26) küsiti eksperdilt arvamust töölehe kujunduse kohta ning IV osas (küsimused 27 kuni 35) töölehe kasutamise erinevate aspektide kohta. Kasutamise all peeti silmas näiteks kasutamise sujumist, takistusi, laste suhtumist jms. Intervjuu viimases ehk V osas (küsimused 36 kuni 40) küsiti eksperdilt

mida ja millisel määral ta töölehe juures muudaks ning kas tal on veel lisakommentaare töölehe kohta.

Nagu eespool mainitud, oli intervjuu sisuliselt konkreetsete teemade kaupa osadeks jaotatud, kuid kontrollival eesmärgil olid mõned küsimused kohati segamini paigutatud. Näiteks küsiti II osas ka töölehe korrigeerimise ja kujunduse kohta ning III osas uuriti ka töölehe kasutamise kohta.

Protseduur

Selle töö läbiviimiseks valiti tegevusuuringu formaat eelkõige seetõttu, et tegemist on kvalitatiivse praktilise uurimusega, mille käigus koostati, katsetati ja parandati koolis kasutamiseks mõeldud töölehti. Tegevusuuringu valikut toetab ka Läänemetsa (2000) arvamus, et õppematerjali on kõige parem hinnata just koolieksperimendiga, mille raames katsetatakse ja analüüsitakse loodud materjale. Tegevusuuring on oma olemuselt tsükliline ning koosneb viiest etapist, milleks on (1) probleemi diagnoosimine ehk määratlemine, (2) tegevuse planeerimine ning materjalide kogumine, (3) tegevuse läbiviimine, (4) tegevuse hindamine ning (5) probleemi täpsustamine ja muudatuste tegemine (Susman & Evered, 1978). Tegevusuuringu mudel on hõlpsasti kombineeritav Marandi (2007) määratletud kolme õppematerjalide koostamise etapiga, milleks on (1) kavandamine ja olemasolevate materjalidega tutvumine, (2) koostamiseks ette valmistumine ja tegevuse planeerimine ning (3) koostamine ja korrigeerimine.

Eelpool mainitust lähtuvalt planeeriti tegevusuuring järgmiselt:

1. uurimisprobleemi sõnastamine;
2. materjali kogumine ning sellega tutvumine;
3. töölehtede koostamine;
4. töölehtede katsetamine;
5. töölehtede kohta informatsiooni kogumine;
6. töölehtede muutmine vastavalt kogutud andmetele.

Töö usaldusvääruse suurendamiseks kasutati laialdaselt levinud triangulatsiooni ehk siis töölehtede kohta koguti andmeid kolme erineva meetodiga, milleks oli vaatlus, ankeet ning intervjuu (Löfström, 2011). Lisaks toetuti teataval määral ka kogu uurimistegevuse vältel vabas vormis käsikirjaliselt täidetud uurijapäevikule (vt Lisa 7), kuhu dokumenteeriti protsessi erinevad etapid ning toimuvaga seonduvad mõtted ja küsimused. Andmekogumise ning nende analüüsimise eesmärgiks oli saada vastused seatud uurimisküsimustele ning seega

selgitada välja, kuidas koostatud töölehti hinnatakse ning mida ja millisel määral oleks vaja parandada.

Ekspertidega võeti ühendust elektronposti teel 11. jaanuaril 2016. aastal. Töölehtede koolis katsetamisele eelnevalt viidi 26. veebruaril läbi mugavusvalimiga pilootuuring. Töölehti täitis ning hindas ühe Tartumaa kooli 7. klassi õpilane. Pilootuuringu tulemusena parandati kahes töölehes kolm kirjaviga, töölehe „Käänded“ esimesse ülesandesse lisati näidisenäidetud lahter ning töölehe „Tarbetekstid“ esimesse ülesandesse lisati tarbetekstide näidete ümber kastikesed. Töö eetilise seisukohalt oli oluline, et lapsevanemaid teavitataks töölehtede katsetamisest, nende laste isikuandmete konfidentsiaalsusest ning et neil oleks võimalik loobuda oma lapse osalemisest. Uurimuses osalenud 4. klassi õpilaste vanematele mõeldud teavitav meil edastati 26. veebruaril, 5. klassi õpilaste vanematele 29. veebruaril ning 6. klassi õpilaste vanematele 25. veebruaril.

E1 katsetas töölehte „Tekstiliigid“ koolis 29. veebruaril, E2 katsetas töölehte „Käänded“ koolis 10. märtsil, E3 katsetas töölehte „Rahvakalender“ koolis 10. märtsil, E4 katsetas töölehte „Tarbetekstid“ koolis 11. märtsil ja E5 katsetas töölehte „Toidu kujutamine“ koolis 8. märtsil. Õpilaste täidetud töölehed jätsid E1, E2 ja E4 endale. E3 ja E5 täidetud töölehti ei soovinud ning need hävitati pärast katsetamist. E1, E3 ja E4 soovisid endale jätta ka töölehtede ja nende kontroll-lehtede PDF versioonid.

Tunnivaatlustes koguti andmeid tegevusse mitte sekkudes ning vaatluslehed täideti vaateleja poolt iga töölehe läbiviimisega samal ajal. Uurijapäevikusse tehti sissekandeid enamasti õhtusel ajal möödunud päeva reflekteerides ning järgnevat päeva planeerides. Õpilased täitsid ankeedid kirjalikult paber kandjal vahetult pärast töölehtede täitmise lõpetamist. Intervjuud ekspertidega viidi läbi töölehtede katsetamise järgselt samadel kuupäevadel. Vaid E3 intervjuu toimus töölehe katsetamisele järgneval päeval ehk 11. märtsil. Suulise intervjuu toimumise ajal viibis ruumis vaid intervjuueeritav ekspert ning intervjuud läbi viiv autor. Iga intervjuu võttis keskmiselt aega umbes 20 minutit ning mõõtevahendiks olid helisalvestised, mis pärast litereerimist, tulemuste analüüsimist ning esitamist eetilistel kaalutlustel kustutati.

Ankeetidest ja vaatlustest kogutud andmed koondati kasutades programmi Microsoft Excel 2010 ning intervjuud litereeriti programmidega VoiceWalker ja Microsoft Word 2010. Programmi Microsoft Excel 2010 kasutati hiljem ka andmete analüüsimisel. Vaatlustes võeti arvesse vaadeldavate sõnu ja käitumist, kuid ankeetides ning intervjuudes vaid sõnalist materjali. Näiteks jäeti intervjuude litereeringutest ning seega ka analüüsist välja intonatsioon,

naer, jäljendamine jms. Tunnivaatlused, õpilaste täidetud ankeedid ning intervjuude litereeringud kustutati eetilistel kaalutlustel pärat käesoleva töö valmimist.

Kolmest allikast kogutud andmetega tutvuti põhjalikult, need kodeeriti ning seejärel analüüsiti neid induktiivselt. Kodeerimisel koostati uurimisküsimustest lähtuvalt kaks peakategooriat, milleks olid (1) hinnangud töölehtedel ning (2) ettepanekud töölehtede parandamiseks ja täiendamiseks. Esimesel kategooriale loodi ka kuus alakategooriat, milleks olid (1) hinnangud arusaadavusele, (2) hinnangud kujundusele, (3) hinnangud jõukohasusele, (4) hinnangud vastuvõtule, (5) hinnangud kasutamismugavusele ja (6) hinnangud lõimingule. Kõigepealt jaotati koostatud kategooriatesse ja alakategooriatesse töölehtede kaupa vaatlustest saadud andmed, seejärel ankeetidest saadud andmed ning lõpuks ka intervjuudest saadud andmed. Seejärel koondati kõik samade kategooriate andmed ning neid kontrolliti mitmeid kordi. Kontrollimisel muudeti töölehtede vastuvõtu alakategooria motiveerivuseks. Enne tulemuste esitamist ja analüüsimist vaatas kodeerimismudeli üle üks selle uurimustööga mitte seonduv isik ning kinnitas, et tema hinnangul on see loogiline. Analüüsist jäeti välja ühe 6. klassi õpilase ankeet, kes ei soovinud töölehe „Tarbetekstid“ katsetamisest osa võtta.

Tulemused

Uuritavate hinnangud töölehele nr 1 „Tekstiilid“

Töölehte „Tekstiilid“ katsetas 19 õpilast ning nende endi hinnangul sai kõikidest ülesannetest aru 52,63% õpilastest, peaaegu kõikidest 36,84% ja mõnest 10,53%. Ükski õpilane ei öelnud, et ei saanud ühestki ülesandest aru. Ka intervjuust selgus, et E1 hinnangul olid töölehes käsitletavad teemad ning tekstinäited nii keeleliselt kui ka sisuliselt arusaadavad.

Illustratsioone ei pidanud üldse oluliseks 36,84% õpilastest ning 63,16% arvas, et nendest oli töölehtede täitmisel natukene abi. E1 pidas illustratsioone toredateks ning oluliseks lapse jaoks. Samuti arvas ta, et „ See oli hea variant, et illustratsioonid ei olnud värvilised. Et need, kes said varem valmis, said värvides aega parajaks teha.“ Ka vaatlus näitas, et suurem osa lapsi värvis omal algatusel töölehes olnud illustratsioone.

36,84% töölehte täitnud õpilastest pidas seda lühikeseks ning 63,16% pikkuselt sobivaks. Samal määral ehk siis 36,84% õpilastest pidas töölehte lihtsaks ning 63,16% raskusastmelt sobivaks. E1 pidas töölehte sihtrühmale igati jõukohaseks ning ka vaatlus näitas, et töölehed olid jõukohasest, sest probleeme ei esinenud ja esimene tööleht sai valmis lausa 9 minutiga. Kõige lihtsamaks pidasid õpilased esimest ülesannet (36,84%) ning suurem osa lastest (47,37%) arvas, et mõlemas ülesandes oli keerulisi nüansse.

E1 hinnangul võtsid õpilased töölehe hästi vastu ning olid ka igati koostöövalmid, veelgi enam „Keegi ei torisenud, et nõme ja ei taha teha.“ E1 pidas nii töölehte üldiselt kui ka selle välimust sihtrühma jaoks motiveerivaks ning tões, et õpilased tegutsesid hea meelega ja hoogsalt. Ka vaatlus näitas, et õpilased olid agarad töölehti täitma. 73,68% õpilastest täidaks sellist töölehte veel, sest see olevat „lahe,“ „tore,“ „lõbus ja natukene raske ka“ ja „seda oli huvitav lahendada.“ 5,26% õpilastest ei lahendaks tulevikus sellist töölehte ning ülejäänud ei osanud kindlalt vastata.

Töölehe kasutamine on E1 hinnangul väga mugav ning võimalikke takistusi lahendamisel ei osanud ta välja tuua. Töölehe funktsionaalsust kinnitas ka vaatlus ning uurijakonspekti mäрге, et kõik plaanitu sai tunni jooksul tehtud. E1 arvas, et lõiming oli töölehes selgelt nähtav ja väga hea ning ta kasutaks seda töölehte „hea meelega ka edaspidi.“

Uuritavate hinnangud töölehele nr 2 „Käänded“

Töölehte „Käänded“ katsetas 16 õpilast ning nende enese hinnangul sai kõikidest ülesannetest aru 43,75% õpilastest, peaaegu kõikidest 31,25% ja vaid mõnest 25%. Ükski õpilastest ei öelnud aga, et ei saanud ühestki ülesandest aru. E2 hinnangul olid töölehes olevad tekstid ning nendes käsitletavat teemad igati sobilikud ja arusaadavad. Aru saamisele aitas kaasa see, et „üks näide oli ju ülesannetes ees ära tehtud.“

Illustratsioone ei pidanud üldse oluliseks 62,5% õpilastest, 31,25% arvas, et nendest oli töölehtede täitmisel natukene abi ning 6,25% arvas, et palju. E2 arvas, et illustratsioonid olid „Kindlasti õigustatud, sest lapsed said teisi oodates värvida ning nad olid ülesannetega seotud.“

6,25% töölehte täitnud õpilastest pidas seda liiga lühikeseks, 12,50% lühikeseks, 68,75% pikkuselt sobivaks ning 12,5% pikaks. 25% õpilastest pidas töölehte lihtsaks, 50% raskusastmelt sobivaks ning 25% keeruliseks. E2 ütles, et „Ma arvan küll, et oli jõukohane. Valdav osa klassist sai sellega täiesti iseseisvalt hakkama.“ Vaatlusest selgus samuti, et üldjoontes oli tööleht jõukohane. Paaril õpilasel oli küsimusi teise ülesande kohta, kuid kõik ülesanded said kokkuvõtteks lahendatud. Esimene tööleht sai valmis juba 8 minutiga. Kõige lihtsamaks pidasid õpilased kolmandat ülesannet (62,5%) ning valdav enamus (75%) arvas, et kõige keerulisem oli esimene ülesanne.

E2 hinnangul töötas tööleht väga hästi ning õpilased võtsid selle ilusti vastu ning „Asusid kohe tööle ja nohisesid vaikselt terve tunni.“ Samuti arvas ta, et tööleht ning selle välimus olid õppijate jaoks motiveerivad, sest „Oli ju näha, et nad püsisid kogu aeg lahendamise juures ja ei läinud kuhugi nii-öelda uitama.“ Õpilaste koostöö- ja

tegutsemisvalmidus kajastus ka vaatluses. 62,5% õpilastest täidaks sellist töölehte veel, sest see pidi olema „huvitav,“ „põnev“ ja „näitama kui palju tegelikult oskan.“ 12,5% õpilastest ei lahendaks tulevikus sellist töölehte ning 25% ei osanud kindlalt vastata.

Töölehe kasutamine on E2 sõnul täitsa mugav ning takistuseks lahendamisel oskas ta välja tuua vaid selle, et „Lapsed pole väga harjunud lünki täitma. Ja see osadel juhtudel nagu alguses sai takistuseks aga see ei olnud üldsegi valdav takistus.“ Lõimingu kohta ütles E2, et „Tõenäoliselt lõimis piisavalt ma arvan.“ Tööleht „Käänded“ oli ka ainus, mille puhul kajastus lõimingu aspekt õpilaste ankeetides. Üks õpilane ütles, et „Ma teeksin veel, sest seal oli eraldi kokkanduse abiga küsimusi tehtud.“ ning teine jällegi, et „Minu arust oli lahe, et käänete tööleht oli samal ajal kokkamise käsiraamat.“ E2 arvas, et kasutaks seda töölehte ka edaspidi, kuid „lisaks võib-olla veel erinevaid ülesandeid“ ning mainis, et „Nagu ma nägin, siis oli see päris paras tööleht ühe tunni täitmiseks. Eriti kui lisada väikene sissejuhatus ja kokkuvõtte ka sellise kujundava hindamisega.“ Eksperdi arvamus kinnitab ka uurijapäevikus olevat märget, et töölehe sobitub ilusti ühte ainetundi.

Uuritavate hinnangud töölehele nr 3 „Rahvakalender“

Töölehte „Rahvakalender“ katsetas 6 õpilast ja nende endi hinnangul sai kõikidest ülesannetest aru 66,67% õpilastest ja peaaegu kõikidest 33,33%. E3 arvas, et „See kuidas tekstid jutustavad asjast on hea.“ ning „Kui need teemad on tunnis varem võetud, siis peaks nad olema 5. klassile arusaadavad.“ Nii eksperdi kui vaatluse hinnangul said õpilased töölehest aru ning probleeme ei esinenud. Illustratsioone pidasid kõik õpilased natukene abistavaks ning ka E3 sõnul oli nendega kõik korras. Kujunduslikult arvas E3, et „Võib-olla joonistamise jaoks vajatakse rohkem ruumi. Et see lahter võiks olla kuidagi lapik või suurem.“

16,67% töölehte täitnud õpilastest pidas seda pikaks ning 83,33% pikkuselt sobivaks. Samal määral ehk siis 16,67% õpilastest pidas töölehte lihtsaks ning 83,33% raskusastmelt sobivaks. E3 hinnangul oli tööleht sihtrühmale jõukohane ning tema sõnul said kõik hakkama. Seda kinnitas ka vaatlus ning esimene tööleht sai valmis 12 minutiga. Õpilased pidasid esimest ja kolmandat ülesannet võrdselt (50%) lihtsateks ning kõige keerulisemaks hindasid nad teist ülesannet (50%).

E3 hinnangul võtsid õpilased töölehe hästi vastu ning olid ka hoolega tegutsedes igati koostöövalmid. Nimetatud hinnang kinnitab ka uurijapäeviku märget, et õpilased täitsid töölehte väga innukalt. Motiveerivuse kohta ütles E3 veek ka, et „Ma ei saanud aru, kas neid motiveeris see, et nad tahtsid aidata või motiveeris see tööleht ise. Aga nad tegutsesid jah

innukalt.“ Vaatlusestki selgus, et õpilased paistsid olevat positiivselt meelestatud ning tegutsemisvalmid. 50% õpilastest ütles, et täidaks sellist töölehte veel, sest see pidi olema „lõbusam kui soki kudumine,“ ja „suhteliselt põnev tööleht.“ 16,67% õpilastest ei lahendaks tulevikus sellist töölehte, sest see on „igav“ ning ülejäänud ei osanud kindlalt vastata.

Töölehe kasutamine on E3 sõnul „Õpetaja jaoks väga mugav, sest ma sain kududa samal ajal.“ Kõik sujus „Ilusti ja kiirelt ning keegi ei vajanud abi ka.“ ning probleeme ega takistusi tegevuses E3 ja vaatluse hinnangul ei ilmnenu. E3 arvas, et seda töölehte kasutaks ta tulevikus pigem harva, sest „See on klassiõpetaja teema rohkem, sellised teoreetilised asjad siis.“ Lõimingut hindas ta igati mõistlikuks ning arusaadavaks.

Uuritavate hinnangud töölehele nr 4 „Tarbetekstid“

Töölehte „Tarbetekstid“ katsetas 15 õpilast ning nende enda hinnangul said kõikidest ülesannetest aru 53,33% õpilastest, peaaegu kõikidest 33,33%, mõnest 6,67% ja 6,67% õpilastest ütles, et ei saanud ühestki ülesandest aru. Intervjuus ütles E4, et töölehe teemad on igati sobivad, sest „Need on 6. klassi õppekavas sees.“ ning üldjoontes oli kõik arusaadav. Samas tunnistas E4, et teises ülesandes oli „skeemiga natukene rohkem nuputamist.“ Ülesehitust hindas ta väga loogiliseks ning tõdes, et „Ega teistmoodi ei saakski, sest kõigepealt peab ju leidma mis on mis ja siis saad alles teada, mis infot miski edasi annab.“ Ka vaatlus näitas, et kui esimene ülesanne sai tehtud, sujus töö ilusti. Kuigi nagu eelnevaltki mainitud, oli nii mõnelgi õpilasel natukene raskusi, et teises ülesandes olevast skeemist kõike vajalikku välja lugeda.

Illustratsioone pidas väga palju abistavaks töölehe täitmisel 33,33% õpilastest, palju abistavaks samuti 33,33%, natukene 26,67% ja üldse mitte 6,67%. E4 hindas illustratsioone väga kenadeks ning kujunduse vajalikuks oskaks. Töölehe üldise kujunduse kohta ütles ta, et see on „ Väga kena ja väga ilus.“

13,33% õpilastest arvas, et tööleht oli liiga pikk, 53,34% pidas seda pikkuselt sobivaks ning 33,33% lühikeseks. Raskusastet hindas 20% keeruliseks, 60% sobivaks ning 20% lihtsaks. Töölehe jõukohasuse kohta ütles E4, et „Kellele kuidas. Kellele jõukohane, kellele lihtne. Et igale ühele oma võimekuse kohaselt aga nad kõik tulid sellega toime.“ Vaatlusest selgus, et üks tugiõppe õpilane vajab õpetaja abi rohkem ning teine tugiõppe õpilane keeldus töölehte ja sellekohast ankeeti täitmast. Samas said tavaõpilased kõik üsna ilusti hakkama ja esimene tööleht valmis lausa 9 minutiga. Kõige lihtsamaks ülesandeks pidasid õpilased esimest ülesannet (53,33%) ja kõige raskemaks teist ülesannet (80%).

E4 hinnangul olid õpilased küll natukene tüdinunud, kuid probleeme ei esinenud ning kõik sai tehtud. Vaatlus näitas, et õpilased olid küll väsinud, kuid üsagi koostööaltid. E4 sõnul

on tööleht õpilaste olemuslikult motiveeriv, kuid antud katsetust pärssis vähesel määral see, et „Viimane tund oli ja nad kiirustasid koju.“ 60% õpilastest ei täidaks sellist töölehte rohkem, sest see olevat „liiga raske“ ning neil „ei ole huvi.“ Tulevikus mitte täitmise põhjusteks toodi veel „Meil on hiljuti väga palju töölehti olnud.“ ja „Me oleme klassiga väga palju neid täinud.“ E4 kommenteeris, et viimasel ajal on kõne all olev klass osalenud väga paljudes uurimustes ning see on õpilased ära tüüdanud. Samas ütles 25,67% õpilastest, et nemad täidaksid sellist töölehte tulevikus veel, sest „see on hea vaheldus“ ja „see on põnev.“

Kasutamise seisukohalt hindas E4 töölehte mugavaks ning kõik olevat sujunud hästi „Kui jätta välja ühe lapse poolne tõrge.“ Takistuste koha pealt arvas E4, et sellisel kujul skeem võis olla õpilastele natukene võõras ning nende motivatsioonitase ei olnu tänu rohketele uurimustes osalemistele väga kõrge. Ka uurijapäevikus kajastus, et õpilased ei olnud töölehtedest väga vaimustuses. Lõimingut hindas ta aga selgeks ning heaks ja lisas veel, et „Ma arvan, et käsitööala võiks ikka üldiselt palju rohkem teiste ainetega lõimida.“ Seda töölehte kasutaks ta ka edaspidi hea meelega.

Uuritavate hinnangud töölehele nr 5 „Toidu kujutamine“

Töölehte „Toidu kujutamine“ katsetas 9 õpilast ning nende endi hinnangul sai kõikidest ülesannetest aru 44,44% õpilastest, peaaegu kõikidest samuti 44,44% ja mõnest 11,12%. Ükski õpilane ei tõdenud, et ei saanud ühestki ülesandest aru. E5 pidas töölehes käsitletavaid teemasid väga olulisteks ning lisas, et „Nii head tekstilõigud olid. Tõesti hästi toredad. Kes vähegi neid raamatuid lugenud on, siis ma arvan et neid lõike pole tähelegi pannud.“ Nii töölehe sisulist kui keelelist arusaadavust hindas E5 väga heaks ning tõdes, et „Kui mina oleksin õpilane, siis oleks mul väga vahva seda lahendada, sest see on igati arusaadav. Hästi loogilised küsimused ja hästi head tekstid.“ Antud töölehe puhul ei pea E5 ülesannete järjestust oluliseks seni kuni küsimused ülesannete sees on loogilises järjestuses.

Illustratsioone pidas üldsegi mitte abistavaks 33,33% õpilastest, natukene abistavaks 33,33%, palju abistavaks 22,22% ja väga palju abistavaks 11,12%. E5 hinnangul on illustratsioone väga vaja, sest „Muidu tundub tööleht selline kuiv ja igav. Pildid teevad kohe meele rõõmsamaks ja töö huvitavamaks. Illustratsioonid on alati vajalikud ja vahvad.“ See, et tekstid olid võetud otse raamatust skaneeringuna oli E5 sõnul väga mõnus lahendus.

33,3% õpilastest pidas töölehte lühikeseks, 44,5% pikkust sobivaks ning 22,2% pikaks. 11,1% õpilastest arvas, et see on keeruline, 66,7% et raskuselt sobiv ning 22,2% et lihtne. E5 hinnangul oli tööleht sihtrühmale jõukohane ning seda kinnitas ka vaatlus. Kuigi vaatlusest ja ka uurijapäevikust oli näha, tõenäoliselt just tänu mahukamatele tekstilõikudele

võttis selle töölehe täitmine teiste töölehtedega võrreldes natukene rohkem aega. Esimene tööleht valmis 12 minutiga. Kõige lihtsamaks pidasid õpilased kolmandat ülesannet (55,56%) ning kõige raskemaks esimest ülesannet. E5 sõnul võtsid õpilased töölehe väga hästi vastu ning olid ka koostöövalmid. Vaatlus näitas, et õpilased olid asjast huvitatud ning soovisid töölehte täita. E5 pidas töölehte sisult ja välimuselt õpilaste jaoks üsna motiveerivaks, sest „Nad täitsid neid väga õhinal.“ 22,22% õpilastest täidaks sellist töölehte veel, sest „see oli põnev“ ja „töölehti on tore täita.“ 77,78% õpilastest ei lahendaks aga tulevikus sellist töölehte.

Töölehe kasutamine oli E5 hinnangul väga mugav ning probleeme ei esinenud. Veelgi enam ütles ta, et „Tavaliselt näiteks üks tugiõppe laps ei tee väga hästi kaasa ja alati protestib, kuid nüüd töötas küll väga ilusti kaasa.“ Töölehte kasutaks E5 tulevikuski ning lõimingut hindab ta väga toimivaks.

Ekspertide ettepanekud töölehe nr 1 „Tekstiliigid“ täiustamiseks

Töölehte „Tekstiliigid“ katsetanud ja hinnanud E1 ei osanud tuua töölehe juures välja midagi sellist, mida kindlasti muuta oleks vaja. Samas tõi ta aga mõeldes enda klassile ning nende harjumatusle iseseisvalt kirjalikke tööjuhendeid lugeda välja, et tööjuhend võiks ehk olla natukene lühem või kõige olulisem võiks olla eriliselt esile toodud. Kuna probleeme tööjuhendist arusaamisel õpilastel aga ei tekkinud, siis töölehes olevate ülesannete juhendeid ei muudetud.

Ekspertide ettepanekud töölehe nr 2 „Käänded“ täiustamiseks

Töölehte „Käänded“ katsetanud ja hinnanud E2 pidas töölehte igati sobilikuks ning tõi eraldi välja, et kiri oli lugemiseks piisavalt suur. Samas leidis ta, et kuigi kõik kolm töölehes olevat ülesannet olid olemuselt erinevad, siis kõigis pidi lünki täitma. See oleks võinud tema sõnul teisiti olla, kuid samas head lahendust muutmiseks ei osanud ta ka pakkuda.

E2 hinnangul oleks võinud töölehes olla ka veel nõndanimetatud lisaülesanne neile, kes varem valmis saavad. Näiteks pakkus ta, et võiks olla „Selline ülesanne, kus peab joonistama korralikult kaetud laua.“ Mõlemad ettepanekud olid igati väärtuslikud, kuid töölehtedes muudatusi siiski ei tehtud, sest sellisel määral muudetud ülesannete katsetamiseks enam sobivat võimalust ei leidunud. Antud nõuandeid aga saab hõlpsasti rakendada tulevikus töölehti koostades.

Ekspertide ettepanekud töölehe nr 3 „Rahvakalender“ täiustamiseks

Töölehte „Rahvakalender“ katsetanud ja hinnanud E3 oli üldjoontes töölehega rahul, kuid tõi välja, et teist ülesannet võiks korrigeerida. E3 arvas, et „Joonistamise jaoks võiks küll rohkem ruumi olla. See lahter võiks kuidagi laiem olla või nii.“ Ta mainis ka, et tegelikkuses võiks üldse joonistamise asemel päris nukke valmistada, kuid tõdes samas, et selline ülesanne ei mahuks tõenäoliselt koos töölehega ühe ainetunni sisse.

E3 arvamusel lähtudes muudeti töölehe teist ülesannet. Näitetekstid paigutati asetsema lehel ülespoole üksteise kõrvale ning nende alla tehti endise nelja tühja lahtri asemel üks suur. Ülesande sõnastuses asendati käsklus joonistada neli pilti käsklusega joonistada üks pilt. Sellest tulenevalt muutus töölehe hindamisel kasutatav punktisüsteem. Endise 10ne punkti asemel on nüüd võimalik saada 7 punkti, millest 3 punkti tuleb ülesandest nr 1, 1 punkti ülesandest nr 2 ja 3 punkti ülesandest nr 3.

Ekspertide ettepanekud töölehe nr 4 „Tarbetekstid“ täiustamiseks

Töölehte „Tarbetekstid“ katsetanud ja hinnanud E4 oli töölehega väga rahul, eriti meeldis talle selle loogiline ülesehitus. Muutuste osas oli tal kaks ettepanekut. Esiteks soovitas ta teha veel ka kolmanda ülesande, kus „Õpilane võiks ise midagi koostada. Näiteks ühe kuulutuse või etiketti või juhendi.“ Teiseks arvas ta, et tööleht võiks olla mõeldud eelkõige individuaalseks kasutamiseks, sest paaristööks või rühmatööks saab õpetaja põhimõtteliselt igat materjali ümber kohandada.

Toetudes E3 hinnangule kustutati töölehel „Tarbetekstid“ mäрге, et see on mõeldud paaristööks. Sellest lähtuvalt kaotavad asjakohasuse ka tööleht nr 3 koostamise peatükis mainitud paaris- ja rühmatööle suunatud teemad, pädevused, oskused ja eesmärgid. Uut ülesannet siiski töölehele ei lisatud. Seda eelkõige seetõttu, et uue ülesande katsetamiseks ei leidunud enam sobivat võimalust. Samas saab aga sellise ülesande mõtet kasutada tulevikus tulevikus töölehti koostades.

Ekspertide ettepanekud töölehe nr 5 „Toidu kujutamine“ täiustamiseks

Töölehte „Toidu kujutamine“ katsetanud ja hinnanud E5 pidas töölehte väga heaks ning ei osanud anda ühtki täiendamise või parandamise ettepanekut. Ta tõi küll välja, et „Tegelikult võiks ju ohutuse teemat ka käsitleda. Et kui nad hakkavad ise igasugu asju kodus katsetama.“ Näinud aga, et ohutuse teema seoses toidu ja selle valmistamisega oli juba käsitletud 5. klassile mõeldud töölehes „Käänded“ loobus ta pakutud täiustamise ettepanekust.

Ekspertide ettepanekud ankeedi täiustamiseks

Ekspertidelt küsiti intervjuudes üldiselt töölehtedega seonduvaid küsimusi, kuid E1 ütles vahemärkusena „Nende tagasisideankeetidega panin tähele, et seal olid nii peenikesed lahtrid, et osadel oli probleeme kirjutamisega.“ Mõeldes õpilaste kirjutatismugavusele muudeti sellest kommentaarist ajendatult ankeetidel punktiirjoonte reavahe 1,5 peale.

Arutelu

Selle uurimistöö eesmärkideks oli koostada põhikooli II kooliastmele eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeaineid lõimivad töölehed, katsetada loodud töölehti koolis ning täiustada töölehti vastavalt ekspertide hinnangutele. Koostatud töölehti katsetasid ühe Tartumaa kooli neli õpetajat ning nende II kooliastme õpilased. Uurimusküsimustele vastamiseks koguti andmeid vaatluse, ankeetide ning intervjuude abil.

Esiteks uuriti, kuidas hindavad uuritavad koostatud töölehti. Õpetajatelt (ekspertidelt) ja õpilastelt koguti uuringu käigus hinnanguid töölehtede kohta kuues erinevas kategoorias: (1) sisuline ja keeleline arusaadavus, (2) kujunduse sobilikkus, (3) jõukohasus sihtrühmale, (4) motiveerivus sihtrühmale, (5) kasutamismugavus ning (6) õppeainete lõiming.

Õppematerjali sisu peab olema nii sisuliselt kui ka keeleliselt arusaav. Materjal peab olema välditud ebaselgeid ja vähetuntud sõnu, kasutatud lühikesi ja selgeid lauseid ning materjal peab olema loogiliselt üles ehitatud ja korralikult toimetatud (Mikk, 1980; Mikk, 2000; Kingsepp & Kärtner, 2010b). Suurem osa õpilastest sai aru kas kõikidest või peaaegu kõikidest töölehe ülesannetest. Vaid „Tarbetekstide“ töölehes ilmnes ühe õpilase puhul, et ta ei saanud ühestki ülesandest aru, kuid seda võib selitada sellega, et tegemist oli tugiõppel oleva lapsega. Ka kõik eksperdid hindasid töölehti arusaadavateks ning probleeme ei näinud. Kuigi uuringust ilmnes, et mainitud „Tarbetekstide“ töölehte võib kompleksis kõige keerukamaks tööleheks lugeda, võib koostatud töölehti pidada siiski üldjoones nii sisuliselt kui keeleliselt õpilaste jaoks arusaavaks.

Materjal peab olema arusaadavas kirjastiilis, loetava suurusega, parajate reavahedega ning ühtlase joondusega (Läänemets, 2000). Illustratsioonid peavad materjalis olema teemaga seonduvad, lihtsad ja abistavad (Mikk, 1995; Läänemets, 2000; Mikk, 2000). Koostatud töölehtede illustratsioone õpilased ise väga oluliseks ei pidanud, kuid samas kasutasid paljud neist omal initsiatiivil aja parajaks tegemiseks (sel ajal kui teised veel töölehti lõpetasid) just töölehes olevate piltide värvimist. Ekspertide hinnangul on aga materjaliga seonduvad illustratsioonid väga olulised ning antud töölehtede puhul ilmestasid üleüldist kujundust. Ülesannete paigutuse ning töölehtede välimusega jäid rahule kõik eksperdid. Seega võib

lugeda töölehtede kujundust õnnestunuks ning illustratsioone neis vajalikeks isegi siis, kui õpilased ise nende väärtust eriti ei mõista.

Töölehed peavad olema keeleliselt lihtsad kuid siiski mitte liiga algelised (Läänemets, 2000; Mikk, 2000). Kindlasti ei tohi materjalid olla ülemäära mahukad ja samas peavad nad olema läbivalt loogilised (Läänemets, 2000; Marandi, 2007). Kõige enam hindasid õpilased töölehti nii pikkuselt kui ka raskusastmelt pigem sobivateks. Kõik eksperdid pidasid töölehti tavaõpilaste jaoks jõukohasteks ning vaatluski näitas, et kõige kiirematel valmisid töölehed ligikaudu 10 minutiga ning keskmiselt läks ühe töölehe täitmisele umbes 20 minutit. Sellest lähtuvalt võiks tulevikus töölehti koostades lisada nendele lõppu lisaülesande kiiremate õpilaste jaoks. Uurimus näitas, et materjali jõukohasust mõjutab tugevalt selle arusaadavus, kuna aga arusaamisega probleeme ei olnud, siis võib koostatud töölehti pidada sihtrühmale jõukohaseks.

Selleks, et õpilastes tekiks motivatsioon, peavad materjalid olema hea ülesehitusega ja loetavad (Läänemets, 2000; Mikk, 2000). Esimese kolme töölehe kohta ütles suurem osa õpilastest, et nad täidaksid sellist töölehte tulevikus veel. Viimase kahe töölehe („Tarbetekestid“ ja „Toidu kujutamine“) tagasisidest selgus aga, et õpilased ei soovi selliseid töölehti tulevikus täita. Selline vähene entusiasm oli aga viimaste puhul tingitud sellest, et uuritavad õpilased olid hiljuti väga mitmetes erinevates uurimustes osalenud ning sellega seonduvalt pidanud täitma palju erinevaid materjale. Vaatlusest aga vähest motivatsiooni töölehtede suhtes ei ilmnunud ning eksperdid hindasid töölehti õpilaste jaoks isegi väga motiveerivateks. Nii et kui mõjutavad tegurid ning nendest tulenev mõjutus välja jätta ning arvestada, et motiveerivust mõjutab ka materjali arusaadavus ja jõukohasus, siis võib töölehti lugeda üldiselt sihtrühmale motiveerivaks.

Töölehtede kasutamismugavust silmas pidades peab materjal olema PDF formaadis, et ei tekiks võimalikke nihkeid (Kingsepp & Kärtner, 2010b). Samas on väga oluline ka kontroll-lehtede olemasoleu (Hein, 2007). Eksperdid hindasid koostatud töölehtede kasutamist väga mugavaks ning seda kinnitas ka vaatlus. Viiest eksperdist neli kasutakse sellist töölehte tulevikus veelgi. Vaid „Rahvakalendri“ töölehte hinnanud ekspert arvas, et kasutaks seda pigem harva, sest see olevat pigem klassiõpetaja pärusmaa. Kokkuvõtlikult selgus, et töölehti oli üsna lihtne ja hea kasutada.

Lõiming on õppekava seisukohalt väga oluline aspekt ning materjalis esitatav lõiming peab aitama õpilasel luua terviklikku maailmavaadet, soodustada õpitud kasutamist erinevates valdkondades ja vähendada ühe õppeainekesksust (Jaani, 2010; Põhikooli riiklik õppekava, 2014). Kõik eksperdid hindasid töölehtede mitut õppeainet lõimivat olemust väga heaks ning

ka selgesti nähtavaks. Õpilastelt lõimingu kohta tagasisidet otseselt ei küsitud, kuid töölehe „Käänded“ puhul mainisid õpilased ise, et märkasid kokanduse (kodunduse õppeaine) sissetoomist eesti keele õppeainesse. Seega võib töölehtede lõimingu lugeda kokkuvõtlikult õnnestunuks.

Teiseks uuriti, millisel moel ja määral eksperdid töölehti täiustaksid. Materjali esmasele valmimisele järgnevalt on väga oluline see mitmeid kordi kriitiliselt üle vaadata ning seda vastavalt vajadusele täiendada (Marandi, 2007; Kingsepp & Kärtner, 2010b). Viiest eksperdist ei olnud töölehe täiustamiseks ettepanekuid vaid ühel (tööleht „Toidu kujutamine“). Teised eksperdid pakkusid kõik kas ühe või kaks võimalust kuidas saaks nende poolt katsetatud töölehti veelgi efektiivsemaks muuta. Ettepanekuid, mis kätkesid uue ülesande loomist töölehte, praegusel hetkel selle uurimuse käigus kuulda ei võetud. Küll aga saab neid rakendada tulevikus õppematerjale koostades. Ettepanekud muutusteks olemasolevates töölehtedes viidi suuremal määral täide. Töölehes „Rahvakalender“ muudeti ühe ülesande ülesehitust ning tööleht „Tarbetekstid“ muudeti paaristööst individuaaltööleheks. „Tekstiliikide“ töölehe tööjuhendites sõnastust siiski ei muudetud, sest see ei olnud lahendamisel takistuseks ning seega ei peetud seda vajalikuks.

Uurimustöö tugevuseks võib pidada mitmekülgset tagaside hulka, mis tähendab, et analüüsides võeti arvesse nii ekspertide hinnanguid, õpilaste arvamusi, vaatluse andmeid kui ka uurijapäeviku sissekandeid. Samas on aga uurimuse üheks puuduseks see, et igat töölehte katsetas vaid üks ekspert ja üks grupp õpilasi. Seega ei tekkinud ühe töölehe siseselt kogutud andmete võrdlemist.

Kokkuvõtvalt võib uurimuse tulemustest lähtuvalt öelda, et koostatud töölehed on igati efektiivsed ning eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeainete senisele vähese lõimingu tõttu ka otstarbekad. Koostatud töölehed meeldisid nii õpetajatele kui ka õpilastele ning valdavalt kasutaksid õpetajad neid ka edaspidi. Tulevastes uurimustes võiks arvestada ekspertide pakutud ülesannete ülesehitusi ning tõdemust, et käsitöö õppeainet võiks olla lõimitud teiste õppeainetega tunduvalt suuremal määral.

Tänuõnad

Täna kõiki uurimuses osalenud õpilasi, kes katsetasid ja hindasid uurimustöö raames koostatud töölehti. Eriliselt soovin tänada töölehti katsetanud ja hinnanud õpetajaid, kes andsid konstruktiivset tagasisidet ning aitasid kaasa lõputöö valmimisele.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri

Kuupäev

Kasutatud kirjandus

- Aben, K. (2008). *Matemaatika ja füüsika lõimimine põhikoolis: bakalaureusetöö*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Ainevaldkond „Keel ja kirjandus” (2014). Riigi Teataja. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/aktulisa/1290/8201/4020/1m%20lisa1.pdf#>.
- Ainevaldkond „Tehnoloogia” (2014). Riigi Teataja. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/aktulisa/1290/8201/4020/1m%20lisa7.pdf#>.
- Apuhtin, A. (2014). *Pildiraamatutel põhinev õppematerjal kõnelemisoscuse, sõnavara ja grammatika arendamiseks I ja II kooliastme inglise keele kui võõrkeele tunnis: magistritöö*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Berliner, D. C. (1988). Implications of studies on expertise in pedagogy for teacher education and evaluation. *New directions for teacher assessment*, 39–68.
- Ehala, M. (2010). Lõimingust eesti keele õpetuses. J. Jaani, & L. Aru (Toim.). *Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas* (75–101). Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus: Tartu Ülikool.
- Erikson, R. (2012). *Õpilaste ootused õppetöö korraldamisele ja läbiviimisele: bakalaureusetöö*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Gagné, R. M. & Driscoll, M. P. (1992) *Õppimise olemus ja õpetamine*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Hein, A. (2007). Aktiveerivaid ülesandeid käsitöötundide läbiviimisel. H. Tiisväli (Toim.), *Tööõpetus- ja kodundusõpetus koolis* (84–89). Tallinn: Argo.
- Jaani, J. (2010). Saateks. J. Jaani, & L. Aru (Toim.). *Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas* (5). Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus: Tartu Ülikool.
- Kingisepp, L. & Kärtner, P. (2010a). *Õppematerjalide loomine*. Külastatud aadressil <http://www.ekk.edu.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=116800/Oppematerjalide+loomine+mai+2010.ppt>.
- Kingisepp, L. & Kärtner, P. (2010b). *Õppematerjali koostamise etapid*. Külastatud aadressil <http://www.ekk.edu.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=116799/Oppematerjali+koostamise+etapid+mai+2010.ppt>.
- Kirmjõe, K. (2012). *Rahvajuttudel põhinev õppematerjal inglise keelt kõnelevate riikide kultuurielementide õpetamiseks II kooliastme inglise keele tunnis: magistritöö*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Krull, E. (2008) Õppetunni mudelite rakendamine. *Haridus*, 11–12, 1–8.
- Kukka, K. (2013). *Muusikaõpetuse ja perekonnaõpetuse lõimimine pulmatraditsiooni põhjal: bakalaureusetöö*. Viljandi: TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia.

- Külvi, R.-A., Varbla, M., & Leemets, M. (2012a). *Kirjanduse töövihik 5. klassile. 1. osa: uus õppekava*. Tallinn: Avita.
- Külvi, R.-A., Varbla, M., & Leemets, M. (2012b). *Kirjanduse töövihik 5. klassile. 2. osa: uus õppekava*. Tallinn: Avita.
- Külvi, R.-A., Varbla, M., & Leemets, M. (2013a). *Kirjanduse töövihik 6. klassile. 1. osa: uus õppekava*. Tallinn: Avita.
- Külvi, R.-A., Varbla, M., & Leemets, M. (2013b). *Kirjanduse töövihik 6. klassile. 2. osa: uus õppekava*. Tallinn: Avita.
- Laiendatud tunnikava*. (2011). Külastatud aadressil <http://www.koolitaja.ee/wp-content/uploads/2011/11/Laiendatud-tunnikava.doc>.
- Laste- ja Noorteleht (2016). *Kooli soovituslik kirjandus*. Külastatud aadressil <http://www.luts.ee/noorteleht/index.php/abimees/kooli-kohustuslik>.
- Läänemets, U. (2000). *Õppevara: küsimisi ja kostmisi*. Tallinn: Avita.
- Löfström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Tallinn: Archimedes.
- Marandi, T. (2007) *Õppematerjalide koostamine*. Külastatud aadressil http://lepo.it.da.ut.ee/~triinm/Marvi_talvekool_2007jaanuar_kasileht.pdf.
- Mikk, J. (1980). *Teksti mõistmine*. Tallinn: Valgus.
- Mikk, J. (1986). Õppetöö motiveerimine õppekirjanduse abil. *Nõukogude Kool*, 7, 27–29.
- Mikk, J. (1995). Mida hinnata õppekirjanduses? *Haridus*, 2, 27–32.
- Mikk, J. (2000). *Textbook: Research and Writing*. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang.
- Mikk, J. (2002). *Ainetestid*. Loengukonspekt TÜ üliõpilastele. Teine ümbertöötatud trükk. Tartu: TÜ pedagoogika osakond.
- Mimirinis, M. & Dafoulas, G. A. (2005). Enriching a Pedagogical Model for the Implementation of a Virtual Training Environment. Proceedings of the 5th IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT 2005), Kaohsiung, Taiwan.
- Org, A. (2010). Kirjandusõpetuse lõiminguid põhikoolis. J. Jaani, & L. Aru (Toim.). *Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas* (102–127). Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus: Tartu Ülikool.
- Piits, L. & Varul, T. (2013a). *Eesti keele töövihik 6. klassile. I: uus õppekava*. Tallinn: Avita.
- Piits, L. & Varul, T. (2013b). *Eesti keele töövihik 6. klassile. II: uus õppekava*. Tallinn: Avita.
- Pink, A. (2008). *Kodundus: 4.- 6. klass*. Türi: Saara Kirjastus.
- Põhikooli riiklik õppekava* (2014). Riigi Teataja. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>.

Remizov, O. (2013). *Õppematerjal Austraalia kultuuri õpetamiseks põhikooli II astme inglise keele tunnis: bakalaureusetöö*. Tartu: Tartu Ülikool.

Saago, T. (2010). Lõiming käsitöö ja kodunduse ainekavas. J. Jaani, & L. Aru (Toim.).

Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas (523–547). Tartu Ülikooli

haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus: Tartu Ülikool.

Sarapuu, E. (2015). *Lõimitud aine- ja keeleõppe printsiipidel põhinev õppematerjal*

rahvustoitude õpetamiseks II kooliastme inglise keele tunnis: bakalaureusetöö. Tartu: Tartu

Ülikool.

Sarapuu, K. & Varul, T. (2012). *Eesti keele töövihik 5. klassile. II osa: uus õppekava*. Tallinn:

Avita.

Sarapuu, K., Piits, L., Orgla, K., Lepp, K., & Vanamölder, L. (2011b). *Eesti keele töövihik 4.*

klassile. II osa: uus õppekava. Tallinn: Avita.

Sarapuu, K., Piits, L., Orgla, K., Lepp, K., & Vanamölder, L. (2011a). *Eesti keele töövihik 4.*

klassile. I osa: uus õppekava. Tallinn: Avita.

Susman, G. I. & Evered, R. D. (1978). An Assessment of the Scientific Merits of Action

Research. *Administrative Science Quarterly*, 23, 4, 582–603.

Säre, E. (2010). *Filosoofiliste vestluste ja tegevuste rakendamise võimalused lastega ühe*

algklassi näitel: magistrیتöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Tammearu, T. (2013). *Töölehtede komplekt läbivate teemadega seotud sõnavara*

arendamiseks inglise keele õpiku "I Love English 4" lisamaterjaliks: bakalaureusetöö. Tartu:

Tartu Ülikool.

Teppan, L. (2012). *Lõiming ajalootunnis V klassi ärkamisaja töölehtede näitel: magistrیتöö*.

Tallinn: Tallinna Ülikool.

Vihalemm, T. (2014). *Vaatlus*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/vaatlus>.

Voolaid, H. & Pajus, K. (2013). *Õppetunni läbiviimise meetoodika ja õppetunni analüüs*.

Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Töölehtede koostamisel kasutatud kirjandus

Aaduoki (2015). *Kangasteljed*. Külastatud aadressil <http://www.okidoki.ee/item/4645844/>.

Bernina (2012). *Kasutusjuhend*. Külastatud aadressil [https://www.bernina.com/de-](https://www.bernina.com/de-CH/SupportData/bernette/20-25/Manuals/IM_bernette_20-25-ET-1.pdf)

[CH/SupportData/bernette/20-25/Manuals/IM_bernette_20-25-ET-1.pdf](https://www.bernina.com/de-CH/SupportData/bernette/20-25/Manuals/IM_bernette_20-25-ET-1.pdf).

Eesti Keele Instituut (2009). *Eesti keele seletav sõnaraamat. 3, L-O*. Tallinn: Eesti Keele

Sihtasutus.

- Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas (2016a). *Küünlapäev, küünlamaarjapäev, ka pudrupäev (Lääne-Eestis) - 2. veebruar*. Külastatud aadressil <http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-kuunlapaev.php>.
- Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas (2016b). *Maarjapäev, ka paastumaarjapäev, punamaarjapäev, kapsamaarjapäev - 25. märts*. Külastatud aadressil <http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-maarjapaev.php>.
- Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas (2016c). *Toomapäev - 21. detsember*. Külastatud aadressil <http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-toomapaev.php>.
- Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas (2016d). *Tuhkapäev (tuhapäev, vastlapäevale ehk lihaheitele järgnev kolmapäev) - liikuv püha, 40 päeva enne ülestõusmispühi*. Külastatud aadressil <http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-tuhkapaev.php>.
- Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas (2016e). *Jõulud - 24. detsember – 6.jaanuar*. Külastatud aadressil <http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-joulud.php>.
- Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas (2016f). *Lihavõtted (munapäevad ehk ülestõusmispühad, kiigepühad, kevadpühad - liikuvad pühad, algavad esimesel täiskuupühapäeval pärast kevadist pööripäeva) - 22. märts ... 26. aprill*. Külastatud aadressil <http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-lihavotted.php>.
- Ilu- ja teabekirjandus* (2015). Külastatud aadressil <https://prezi.com/4x-x2jmlbr23/ilu-ja-teabekirjandus/>.
- Luule – konspekt* (2016). Külastatud aadressil http://www.miksike.ee/docs/referaadid2005/luule_siimkornel.htm.
- Muinasjutt* (2016). Külastatud aadressil http://www.miksike.ee/docs/lisakogud/svetlana_kass/tooleht_7kl_muinasjutt.htm.
- Pervik, A. (1982). *Arabella, mereröövli tütar*. Tallinn: Eesti Raamat.
- Pink, A. & Teder, K. (2005). *Tikkimine: väike rahvarõivaõpetus: IV-IX klass*. Türi: Saara Kirjastus.
- Pink, A. (2002). *Kudumine: IV-IX klass*. Türi: Saara Kirjastus.
- Pink, A. (2003). *Õmblemine: IV-IX klass*. Türi: Saara Kirjastus.
- Pink, A. (2004). *Heegeldamine: IV-IX klass*. Türi: Saara Kirjastus.
- Pink, A. (2008). *Kodundus: 4.- 6. klass*. Türi: Saara Kirjastus.
- Pärlihood (2016). Külastatud aadressil <http://parlihood.ee/tooted/kudumine/longad/eesti-villane-long>.
- Rahvaluule* (2016) Külastatud aadressil <http://www.miksike.ee/documents/main/referaadid/rahvaluule.htm>.

Raud, E. (1963). *Roostevaba mõök*. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

Reinsalu, K. (2015). *Vasakukäeline käsitöö*. Külastatud aadressil <http://xn--snumid-pxa.ee/artikkel/lisaleht-kasitoolane-vasakukaeline-kasitoo/>.

Ristpiste (2016). *Tikkimine*. Külastatud aadressil <http://ristpiste.edicy.co/ristpistetikand/ristpistetikand>.

Sepper, M. (2016). *Õmblemine*. Publitseerimata.

Toomapäev (2016). Külastatud aadressil <http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Kutsehariduse%20programm/HEV/Rahvakalender/Toomap%C3%A4ev.pdf>.

Twain, M. (1970). *Tom Sawyeri seiklused*. Tallinn: Eesti Raamat.

Voolaid, P. (2015). *Vanasõnade ja mõistatuste arvukirev maailm*. Külastatud aadressil http://www.folklore.ee/kp/lp/2015/Piret_Voolaid.pdf.

Välba, E. (2016). *Tarbekirjad*. Külastatud aadressil <http://tarbekirjad.weebly.com/index.html>.

Tööleht „Tekstiliigid“ 4. klassile

Nimi

1. Tekste on väga erinevaid ning igal tekstil on teatud tunnused, mille järgi võib neid erinevatesse rühmadesse jagada. Allpool on toodud mõned tekstiliikide näited – ühenda mõisted ja nende seletused omavahel joonega.

LUULETUS	Lühike ja tabav rahva loodud ütlus, mis väljendab mingisugust elukogemust.
MUINASJUTT	Seotud kõnes kirjutatud värsskõne, mis võib olla nii riimuv kui ka mitteriimuv.
NÄIDEND	Annab tõepärast infot ja jagab teadmisi. Nt juhend, atlas, infosedel jne.
TEABETEKST	Välja mõeldud rahvajutt, millel on: <ul style="list-style-type: none"> • kindel algus (Elas kord..., Kuskil maal...) • kindel lõpp (Kui nad veel surnud ei ole, siis...) • arvukordused (kolm öde, kolm vokki) • vastandlikud tegelased (vaene ja rikas, pikk ja lühike)
VANASÕNA	Näitelaval esitamiseks mõeldud kirjandusteos, mis võib olla naljaks, tõsine, päriselul põhinev või väljamõeldis.

2. Järgnevalt on toodud eelpool mainitud tekstiliikide näited. Kirjuta lünkadesse, milliste tekstiliikidega on tegemist (luuletus, muinasjutt, näidend, teabetekst, vanasõna).

Üheksa korda mööda, üks kord lõika.

See on

Emä ja tütar sorteerivad vanaema käsitöökohvrit.

MALLE: (võtab kohvrast mustrilise kindapaari, mille ümber on mässitud kirju vöö ja näitab neid emale) Kas need olid ka vanaema omad?

EMA: (naeratades ja pampu enda kätte võttes) Jah, vanaema kandis neid oma pulmas. Vanasti usuti, et kui rahvarõiva vöö oli tugevalt ümber vöökohta seotud, siis see kaitseb inimest haiguste ja muu paha eest. Ja kui tahtsid ka muud kurja endast eemal hoida pandi vahetevahel vöö vahele kindapaar. See pidi samuti kandjat kaitsma. Vanaema aga kandis neid oma pulmapäeval, et teda ootaks ees vaid hea.

MALLE: (hõisates) Mina tahan ka kunagi suureks saades neid kindaid oma pulmas kanda! Siis tuleb mulle ka ainult hea!

Emä naeratab ning ulatab vöö ja kindad Mallele tagasi.

See on

Seitsme maa ja mere taga elasid seitse nunnä, kellel oli soov riideesemeid kaunistada, kuid nad ei teadnud kuidas seda teha. Nunnad hakkasid katsetama erinevate asjakeste ja materjalidega kuni avastasid, et vanast kammist tehtud konksukesega saab vahvaid mustreid heegeldada. Aeg möödus ning varsti hakati heegelnõela valmistama juba ka luust ning veelgi hiljem metallist. Heegelmustrid muutusid aga ajaga järjest erinevamaks ning uhkemaks. Seitsme maa ja mere taga nendel ammustel aegadel sündinud tegevus on säilinud tänase päevani pea kõikides kodudes.

See on

Kirjamine on mitmevärvilise mustri kudumine parempidises koes. Soovitud muster märgitakse kirjamilisel ruudustikule, kus üks ruut tähendab ühte silmust. Erinevad värvid tähistavad mustril erinevaid lõngu. Tavaliselt koosneb muster korduvatest osadest. Mustri lugemine käib paremalt vasakule ning altpoolt ülespoole. Muster näitab täpselt, mis lõnga parajasti kasutama peab. Lõngajooksud peavad kudumil jääma pahemale poole ning on oluline, et nad ei oleks liialt pingul, sest vastasel juhul jääb kudum inetu.

See on

On masinaga õmmelda parem,
kui niisama süles.
Võta presstalla tõstekang
ja tõsta see üles.
Hooratas parema käega
enda poole pööra,
kuni üles tõuseb nõel.
Riie presstalla alla aseta
ja oledki täitsa mäel.
Nõel läheb riidesse,
kui hooratast pöörad enda poole.
Presstalla lased alla
ja õmblemine ongi valla!

See on

Tööleht „Käänded“ 5. klassile

Nimi

1. Eesti keeles on 14 käänet. Allpool on toodud käänete tabel koos käänete küsimuste ning näitesõnadega. Tabeli igast reas on üks tühi lahter – kirjuta tühjadesse lahtritesse sobivad sõnad. Esimene lahter on näitena täidetud.

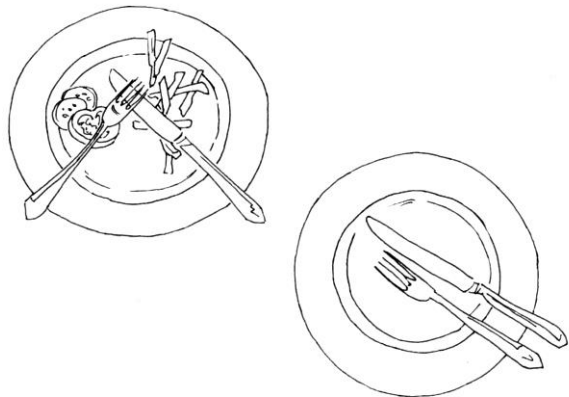

Käände nimetus	Käände küsimused		Näide ainsuses	Näide mitmuses
Nimetav	Kes?	Mis?	kokk	raamatud
OMASTAV		Mille?	koka	raamatute
OSASTAV	Keda?		kokka	raamatuid
SISSEÜTLEV	Kellesse?	Millesse?		raamatutesse
SEESÜTLEV	Kelles?	Milles?	kokas	
	Kellest?	Millest?	kokast	raamatutest
ALALEÜTLEV		Millele?	kokale	raamatutele
ALALÜTLEV	Kellel?		kokal	raamatutel
ALALTÜTLEV	Kellelt?	Millelt?		raamatutelt
SAAV	Kelleks?	Milleks?	kokaks	
	Kelleni?	Milleni?	kokani	raamatuteni
OLEV		Millena?	kokana	raamatutena
ILMAÜTLEV	Kelleta?		kokata	raamatuteta
KAASAÜTLEV	Kellega?	Milllega?		raamatutega

2. Kirjuta tekstis tumedas kirjas sõnade taga olevatesse sulgudesse, mis käändes on märgitud sõna. Esimene sulg on näitena täidetud.

Toidu (omastav) ning söömise juures on oluline järgida ka lauakombeid.

Lauakommetest (.....) kinnipidamine näitab austust toidu ja toidu tegija vastu. Söögilauda istudes on kombekas soovida **lauakaaslastele** (.....) head isu. **Laual** (.....) olevaid suuremaid toidukausse ulatatakse endast paremal olevale sööjale ja nõnda edasi. Söömise **pooleliolekut** (.....) tähistab noa ja kahvli risti asetamine taldrikul, samas kui **noa** (.....) ja kahvli paralleelselt asetsemine tähistab söömise lõpetamist. Pärast söömise lõpetamist on viisakas koos teiste **sööjatega** (.....) ka toidu eest tänu avaldada.

3. Tekstis olevates sulgudes on sõnad nimetavas käändes. Kirjuta need sõnad tekstis olevatesse lünkadesse sellises käändes, et lause oleks grammatiliselt korrektne. Esimene lünk on näitena täidetud.

Õnnetuste (ÖNNETUSED) vältimiseks peab köögis toimetades järgima ohutusnõudeid. Näiteks tuleb vigastuste vältimiseks käsitseda nuge ja muid (TERARIISTAD) väga ettevaatlikult. Keetes ja küpsetades tasub aga (PÖLETUSED) vältimiseks kasutada pajalappe. Tööpinnad, millel töötad, ning töövahendid, (MIS) töötad, peavad kindlasti olema puhtad. Ei tohi unustada ka (KÄED) pesemist. Mõne toiduaine puhul, nagu toores liha ja muna, on oluline jälgida, et seda ei asetataks mõne teise (TOIDUAINE) kõrvuti ühele (PIND).

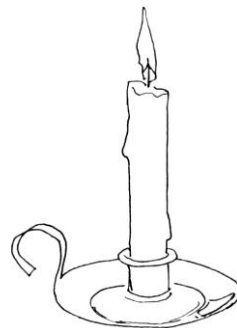
Tööleht „Rahvakalender“ 5. klassile

Nimi

1. Rahvakalendri järgi on Eestis 2. veebruaril küünlapäev.

Loe katkendit küünlapäeva kohta ning vasta järgnevatele küsimustele.

Küünlapäeval oli vanasti kombeks ise erineva kujuga rasvaküünlaid valmistada. Seda tehti eriti pidulike sündmuste tarbeks nagu näiteks sünd, pulmad, surm jms. Küünlatuli vastsündinu juures pidavat last kaitsma kurja ning õnnetuste eest. Küünalt on läbi aegade peetud ka ühenduslüliks vaimumaailmaga, millega saab lisaks veel ennustada, läbi viia maagilisi riitusi ning ravitseda. Surnu auks süüdatud küünal pidavat aitama hoida ühendust lahkunuga. Usuti, et elaval tulel on üleüldse väga suur mõju nii inimestele, loomadele kui ka taimedele ning küünal oli väga hea võimalus hoida elavat tuld ükskõik kus. Lisaks on küünlaid läbi aegade kasutatud valgusallikatena.

Millal peetakse küünlapäeva ning kuidas seostub see päev küünaldega?

.....
.....
.....

Millistel otstarvetel saab küünlaid kasutada lisaks valguse andmisele?

.....
.....
.....
.....

Millistel puhkudel süüdatakse Sinu kodus küünlad?

.....
.....
.....

1. Nii mitmelgi rahvakalendri tähtpäeval oli vanasti kombeks meisterdada ölest või kaltsudest nukk. Loe toodud kirjeldusi ning joonista tühja kastikesse selline nukk, mille meisterdamine antud tähtpäevadel oleks Sinu arvates sobilik.

<p>Maarjapäeval (25. märtsil) oli kombeks õlgedest meessoost või naissoost metsiku valmistamine, mis viidi seejärel pidulikult küla piiridest eemale või ka lihtsalt metsa. Sellega tähistati vastlapäeva ja jõuluaja lõppu.</p>	<p>Tuhkapäeval (liikuv püha, 40 päeva enne ülestõusmispühi) meisterdati inimese kujuline tuhkapoiss, mis sarnaselt eelmistelegi viidi salaja mõne teise pererahva ukse taha, kust nukk rändas jällegi edasi. Selles peres, kelle ukse taha tuhkapoiss kõige viimasena jäi, pidi aasta otsa olema laiskus ja lohakus.</p>
<p>Toomapäeval (21. detsembril) meisterdati kaltsudest või õlgedest Tahma-Toomase nimeline nukk selleks, et saata perest ära mustus ning laiskus. Nukk viidi mõne teise pere ukse taha, kust leidja pidi selle jällegi viima järgmise ukse taha.</p>	<p>Jõuludel (24. detsembril) meisterdati punutisi ning õlekujusid nii koju kaunistuseks kui ka sarnaselt Toomapäevale vööra ukse taha viimiseks. Kujukese leidja pidi selle kiiresti järgmise ukse taha viima.</p>

2. Lihavõtted on liikuv püha, mis algab esimesel täiskuupühapäeval pärast kevadist pööripäeva ning mida tuntakse ka munapüha, ülestõusmispüha, kiigepüha ja kevadpüha nime all. Loe katkendit lihavõtetel munade värvimise kohta ning vasta järgnevatele küsimustele.

Mune on värvitud erinevatel aegadel erinevalt. Väga levinud on sibulakoorte, puulehtede, kohvi ja muu sellisega värvimine. 20. sajandil kasutati värvimiseks ka siidist ja krepist paberit ning riidet. Munadele mustri saamiseks kasutati näiteks riisi ja tangu või kraabiti ja joonistati mustreid. Ka puulehed ja teised taimed jätavad munadele õrna mustri. Erksamate värvide saamiseks on kasutatud vesivärve ja munalakke. Teise maailmasõja järgselt ei olnud värve saada ning värviti näiteks ka kaaliumpermanganaadi ning briljantrohelisega. Tänapäeval on populaarsed erinevad munaklepsud, vesipildid, suled jms. Munadest meisterdatakse ka fantaasiarikkaid väikeseid kujukesi ja loomakesi.

Mis on Sinu arvates kõige lihtsamad vahendid munade värvimiseks?

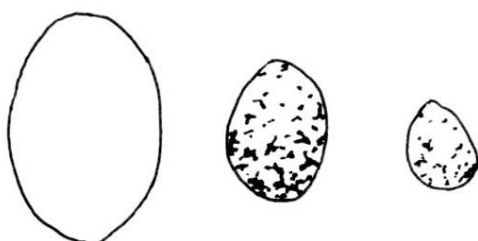
.....
.....
.....

Kuidas värvitakse Sinu kodus mune ja tähistatakse lihavõtteid?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kuidas tähistatakse Sinu koolis lihavõtteid?

.....
.....

.....
.....
.....
.....

Tööleht „Tarbetekstid“ 6. klassile

Nimi

1. Tarbetekste on väga erinevaid, kuid nende eesmärk on üsna sarnane – edastada informatsiooni. Tarbetekstiks võib lugeda näiteks rongi sõiduplaani, toiduaine etiketti, liiklusseadust, kudumisõpetust ja muud sellist. Järgnevalt on toodud mõned tarbetekstide liigid ning näited. Kirjuta iga näite juures olemasse kastikesse, millise tarbetekstiga on tegemist.

JUHEND	ETIKETT	SKEEM
KUULUTUS	HINNAKIRI	ARTIKKEL

Enne masina ühendamist elektrivõrku veenduge, et võrgu pinge ja sagedus vastavad õmblusmasina sildiandmetele. Asetage masin stabiilsele lauale.

1. Ühendage toitekaabel masinaga. Selleks pistke toitekaabli pistik masina pistikupesasse.
2. Pistke toitekaabli teine pistik seinakontakti.
3. Lülitage toitelüliti sisse.
4. Lüliti sisselülitamisel süttib õmbluslamp.

⚠️ Hoiatus:
Kui masinat ei kasutata või toimub masinaosade eemaldamine või vahetamine, peab masin olema välja lülitatud - lüliti on asendis "O" - ja elektrivõrgust lahutatud.

(https://www.bernina.com/de-CH/SupportData/bernette/20-25/Manuals/IM_bernette_20-25-ET-1.pdf)

(<http://parlipood.ee/tooted/kudumine/longad/eesti-villane-long>)

Raasiku Aade lõng	Raasiku Aade lõng	Raasiku Aade lõng
Värvus: Must Läbimõõt: 8/3 Materjal: 100 % vill Pakis: 222 gr Kogus: 1 8,58 €	Värvus: Must Läbimõõt: 8/3 Materjal: 100 % vill Pakis: 234 gr Kogus: 1 9,03 €	Värvus: Must Läbimõõt: 8/3 Materjal: 100 % vill Pakis: 196 gr Kogus: 1 7,62 €
Lisa ostukorvi	Lisa ostukorvi	Lisa ostukorvi

Kangasteljed

Hind **320 €**

Kogus **1 tk.**

Saab tingida

Kohaletoiemamine Järeletulemine, muu kohaletoiemamise viis

Maksmine Sularahas, üleandega

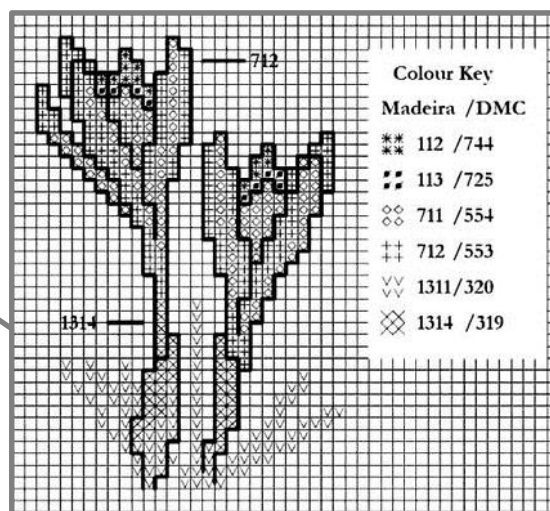
Lisatud 24.11.2015 22:31

Asukoht Viimsi, Viimsi vald, Harjumaa

Töökorras ja kompleksed kangasteljed. Töölaius maksimaalselt 180 cm. Kuni 8 tallalauda ehk saab teha ka keerulisi mustreid. Kangasteljed on üleval, mitte kokku pakitud, saab tulla vaatama.

Teljed müügis kuna pole aega tegeleda. Kui huvitab, tee oma pakkumine, usun, et saame kaubale.

(<http://www.okidoki.ee/item/4645844/>)

(<http://ristpiste.edicy.co/ristpistetikand/ristpistetikand/>)

Lisaleht KÄSITÖÖLANE: Vasakukäeline käsitöö

Igas kümnepealises seltskonnas on teoreetiliselt üks vasakukäeline. Seda on tegelikult päris palju. Kuna kooli õppekavas on käsitöö sees, tuleb vasakukäelistel ka sellega rinda pista.

Nii mõneltki poolt on kuulda, et käsitöö ei tule vasakukäelistel just kõige lihtsamalt välja. Nõuab see ju kas ümberõppimist paremakäeliseks või enamikust õpilastest teistmoodi asjade tegemist. Kuulda on ka seda, et paremakäelised õpetajad on samamoodi hädas selle väikese hulga õpilaste õpetamisega.

(<http://xn--snumid-pxa.ee/artikkel/lisaleht-kasitoolane-vasakukaeline-kasitoo/>)

2. Iga eelpool olev tarbetekst edastas mingisugust informatsiooni. Kirjuta järgnevasse tabelisse iga tarbeteksti liigi juurde vähemalt kolm asja, mida toodud näidetest teada said.

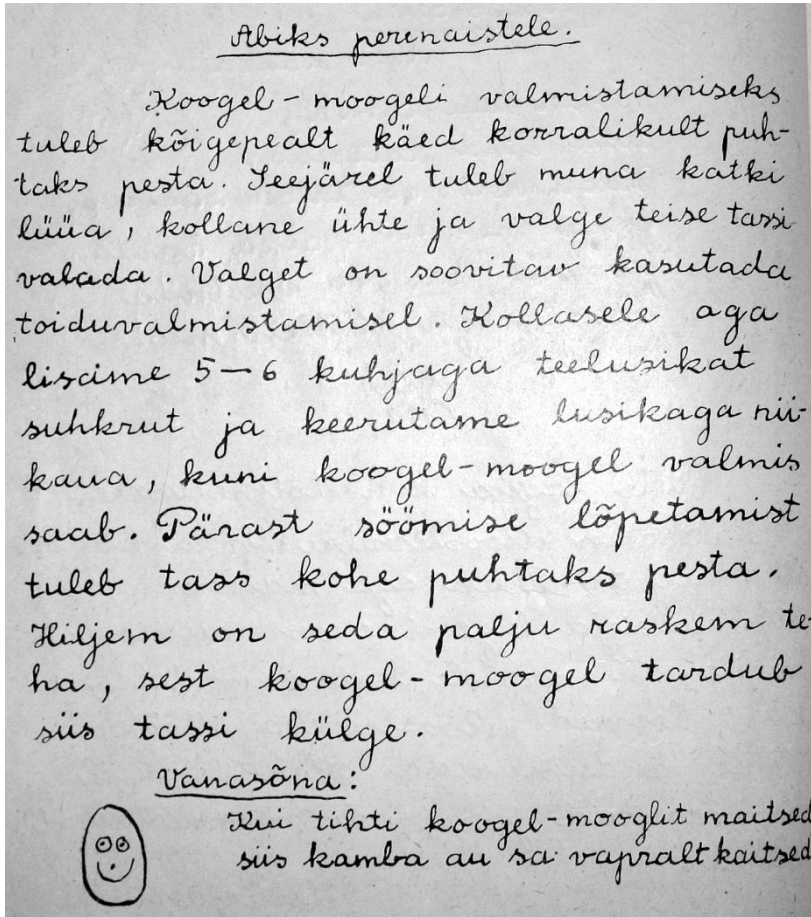

JUHEND	<ul style="list-style-type: none">•••
ETIKETT	<ul style="list-style-type: none">•••
SKEEM	<ul style="list-style-type: none">•••
KUULUTUS	<ul style="list-style-type: none">•••
HINNAKIRI	<ul style="list-style-type: none">•••
ARTIKKEL	<ul style="list-style-type: none">•••

Tööleht „Toidu kujutamine“ 6. klassile

Nimi

1. Loe katkendit Eno Raua „Roostevabast mөөgast“ ning vasta küsimustele.

Millest tekstis r  gitakse?

.....
.....
.....
.....
.....

Mis ohud kaasnevad toore muna s  misega?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Mõtle välja uus vanasõna, mis sobiks toore muna s  mise kohta!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Loe katkendit Mark Twaini „Tom Sawyeri seiklustes“ ning vasta küsimustele.

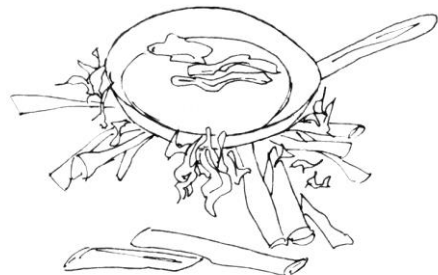
Nad tulid laagrisse tagasi imevärsketena, rõõmsatena ja näljastena. Varsti leegitses jälle laagrituli. Huck avastas ligidal selge külma veega allika; poisid tegid laiadest tamme- ja hikkoripuulehtedest torbikud ning leidsid, et säärase metsiku laane võluga magustatud vesi võib väga hästi kohvi asendada. Kui Joe hakkas hommikusöögiks liha lõikama, palusid Tom ja Huck teda veidi oodata. Nad sammusid paljutöötavasse kääru jõe kaldal ja heitsid õnged vette. Peaaegu otsekohe oli neil vaevatasu käes. Joe ei jõudnud veel kärsituks muutuda, kui nad olid juba tagasi paari ilusa ahvena ja ühe väikese merehundiga — toiduvaru, millest piisas tervele perekonnale. Nad praadisid kala sealihaga ja olid üllatatud: ükski kala polnud neile kunagi varem nii hästi maitsnud. Nad ei teadnud, et mida kiiremini mageda vee kala pärast püüki tulele pannakse, seda maitsvam ta moodustavad selle juurde värskes õhus magamine, liikumine, suplemine ja tubli annus nälga.

Kas allikavett võib metsas olles juua?
Selgita.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kas tavaolukorras on mõistlik kala ja sealiha ühes nõus koos praadida? Miks?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kuidas sobib vanasõna „Tühi kõht on kõige parem kokk“ selle tekstiga?

.....
.....
.....

Mida arvad Sina ütlustest, et värskes õhus maitseb toit alati hästi ning et ise tehtud toit maitseb alati paremini? Selgita.

.....
.....
.....
.....

3. Loe katkendit Aino Perviku „Arabella mereröövli tütrest“ ning vasta küsimustele.

Laeva õõtsumine segas Hassanit liha lõikamisel. Liha kippus aeg-ajalt käest ära libisema. Aeg-ajalt vajus pehme lihamass noale raskelt peale. Õnneks oli laual kõrge rant ümber, nii et miski ei saanud maha pudeneda. Arabella oli kõikumisega harjunud ja puhastas vilunult porgandeid, sellereid ja sibulaid.

«Mis söök sellest tuleb?» küsis Hassan.

«Ühepajatoit,» lausus Arabella. «Adalbert oskab teha ainult ühepajatoitu ja putru. Suppi ka. Kui ühepajatoidu või pudru sisse küllalt palju vett panna, tuleb välja supp.»

Adalbert ise jutust osa ei võtnud. Tal oli õige kehv olla.

Liha sai lõigatud. Ettevaatlikult pani Arabella selle keeva leeme sisse patta.

Miks paneb Arabella lihatükid ettevaatlikult kuuma leeme sisse?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Milliseid toiduaineid pannakse tekstis ühepajatoidu sisse?

.....
.....
.....

Millist ühepajatoitu tehakse Sinu kodus?

.....
.....
.....

Kas liikuvast sõidukist on mõistlik noaga lõigata? Selgita.

.....
.....

Kas ühepajatoidule rohkelt vett lisades saab suppi? Selgita.

.....
.....
.....
.....
.....

Tööleht „Tekstiliigid“ 4. klassile

(Õpetaja kontroll-leht)

Nimi

1. Tekste on väga erinevaid ning igal tekstil on teatud tunnused, mille järgi võib neid erinevatesse rühmadesse jagada. Allpool on toodud mõned tekstiliikide näited – ühenda mõisted ja nende seletused omavahel joonega.

LUULETUS		Lühike ja tabav rahva loodud ütlus, mis väljendab mingisugust elukogemust.
MUINASJUTT		Seotud kõnes kirjutatud värsskõne, mis võib olla nii riimuv kui ka mitteriimuv.
NÄIDEND		Annab tõepäraselt infot ja jagab teadmisi. Nt juhend, atlas, infosedel jne.
TEABETEKST		Välja mõeldud rahvajutt, millel on: <ul style="list-style-type: none">• kindel algus (Elas kord..., Kuskil maal...)• kindel lõpp (Kui nad veel surnud ei ole, siis...)• arvukordused (kolm öde, kolm vokki)• vastandlikud tegelased (vaene ja rikas, pikk ja lühike)
VANASÕNA		Näitelaval esitamiseks mõeldud kirjandusteos, mis võib olla naljaks, tõsine, päriselul põhinev või väljamõeldis.

2. Järgnevalt on toodud eelpool mainitud tekstiliikide näited. Kirjuta lünkadesse, milliste tekstiliikidega on tegemist (luuletus, muinasjutt, näidend, teabetekst, vanasõna).

Üheksa korda mööda, üks kord lõika.

See on **VANASÕNA**.

Emä ja tütar sorteerivad vanaema käsitöökohvrit.

MALLE: (võtab kohvrast mustriise kindapaari, mille ümber on mässitud kirju vöö ja näitab neid emale) Kas need olid ka vanaema omad?

EMA: (naeratades ja pampu enda kätte võttes) Jah, vanaema kandis neid oma pulmas. Vanasti usuti, et kui rahvarõiva vöö oli tugevalt ümber vöökohta seotud, siis see kaitseb inimest haiguste ja muu paha eest. Ja kui tahtsid ka muud kurja endast eemal hoida pandi vahetevahel vöö vahele kindapaar. See pidi samuti kandjat kaitsma. Vanaema aga kandis neid oma pulmapäeval, et teda ootaks ees vaid hea.

MALLE: (hõisates) Mina tahan ka kunagi suureks saades neid kindaid oma pulmas kanda! Siis tuleb mulle ka ainult hea!

Emä naeratab ning ulatab vöö ja kindad Mallele tagasi.

See on **NÄIDEND**.

Seitsme maa ja mere taga elasid seitse nunnä, kellel oli soov riideesemeid kaunistada, kuid nad ei teadnud kuidas seda teha. Nunnad hakkasid katsetama erinevate asjakeste ja materjalidega kuni avastasid, et vanast kammist tehtud konksukesega saab vahvaid mustreid heegeldada. Aeg möödus ning varsti hakati heegelnõela valmistama juba ka luust ning veelgi hiljem metallist. Heegelmustrid muutusid aga ajaga järjest erinevamaks ning uhkemaks. Seitsme maa ja mere taga nendel ammustel aegadel sündinud tegevus on säilinud tänase päevani pea kõikides kodudes.

See on **MUINASJUTT**.

Kirjamine on mitmevärvilise mustri kudumine parempidises koes. Soovitud muster märgitakse kirjamilisel ruudustikule, kus üks ruut tähendab ühte silmust. Erinevad värvid tähistavad mustril erinevaid lõngu. Tavaliselt koosneb muster korduvatest osadest. Mustri lugemine käib paremalt vasakule ning altpoolt ülespoole. Muster näitab täpselt, mis lõnga parajasti kasutama peab. Lõngajooksud peavad kudumil jääma pahemale poole ning on oluline, et nad ei oleks liialt pingul, sest vastasel juhul jääb kudum inetu.

See on **TEABETEKST**.

On masinaga õmmelda parem,
kui niisama süles.
Võta presstalla tõstekang
ja tõsta see üles.
Hooratas parema käega
enda poole pööra,
kuni üles tõuseb nõel.
Riie presstalla alla aseta
ja oledki täitsa mäel.
Nõel läheb riidesse,
kui hooratast pöörad enda poole.
Presstalla lased alla
ja õmblemine ongi valla!

See on **LUULETUS**.

Tööleht „Käänded“ 5. klassile (Õpetaja kontroll-leht)

Nimi

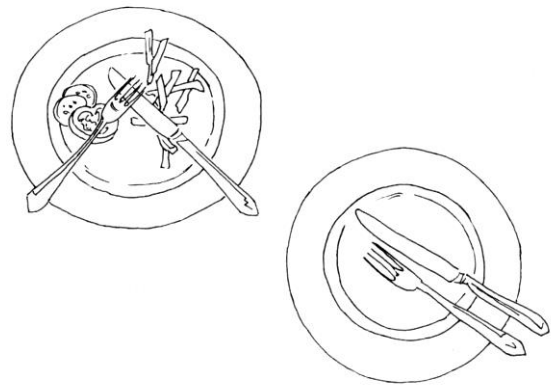
1. Eesti keeles on 14 käänet. Allpool on toodud käänete tabel koos käänete küsimuste ning näitesõnadega. Tabeli igast reast on üks tühi lahter – kirjuta tühjadesse lahtritesse sobivad sõnad. Esimene lahter on näitena täidetud.

Käände nimetus	Käände küsimused		Näide ainsuses	Näide mitmuses
	Kes?	Mis?		
Nimetav	Kes?	Mis?	kokk	raamatud
OMASTAV	Kelle?	Mille?	koka	raamatute
OSASTAV	Keda?	Mida?	kokka	raamatuid
SISSEÜTLEV	Kellesse?	Millesse?	kokka	raamatutesse
SEESÜTLEV	Kelles?	Milles?	kokas	raamatutes
SEESTÜTLEV	Kellest?	Millest?	kokast	raamatutest
ALALEÜTLEV	Kellele?	Millele?	kokale	raamatutele
ALALÜTLEV	Kellel?	Millel?	kokal	raamatutel
ALALTÜTLEV	Kellelt?	Millelt?	kokalt	raamatutelt
SAAV	Kelleks?	Milleks?	kokaks	raamatuteks
RAJAV	Kelleni?	Milleni?	kokani	raamatuteni
OLEV	Kellena?	Millena?	kokana	raamatutena
ILMAÜTLEV	Kelleta?	Milleta?	kokata	raamatuteta
KAASAÜTLEV	Kellega?	Millega?	kokaga	raamatutega

2. Kirjuta tekstis tumedas kirjas sõnade taga olevatesse sulgudesse, mis käändes on märgitud sõna. Esimene sulg on näitena täidetud.

Toidu (omastav) ning söömise juures on oluline järgida ka lauakombeid. **Lauakommetest** (**SEESTÜTLEV**) kinnipidamine näitab austust toidu ja toidu tegija vastu. Söögilauda istudes on kombekas soovida **lauakaaslastele** (**ALALEÜTLEV**) head isu. **Lual** (**ALALÜTLEV**) olevaid suuremaid toidukausse ulatatakse endast paremal olevale sööjale ja nõnda edasi. Söömise **pooleliolekut** (**OSASTAV**) tähistab noa ja kahvli risti asetamine taldrikul, samas kui **noa** (**OMASTAV**) ja kahvli paralleelselt asetsemine tähistab söömise lõpetamist. Pärast söömise lõpetamist on viisakas koos teiste **sööjatega** (**KAASAÜTLEV**) ka toidu eest tänu avaldada.

3. Tekstis olevates sulgudes on sõnad nimetavas käändes. Kirjuta need sõnad tekstis olevatesse lünkadesse sellises käändes, et lause oleks grammatiliselt korrektne. Esimene lünk on näitena täidetud.

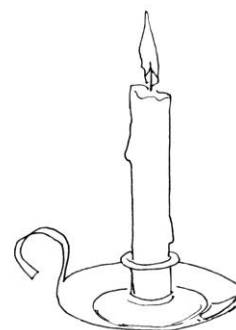
Õnnetuste (ÕNNETUSED) vältimiseks peab köögis toimetades järgima ohutusnõudeid. Näiteks tuleb vigastuste vältimiseks käsitseda nuge ja muid **TERARIISTU** (TERARIISTAD) väga ettevaatlikult. Keetes ja küpsetades tasub aga **PÕLETUSTE** (PÕLETUSED) vältimiseks kasutada pajalappe. Tööpinnad, millel töötad, ning töövahendid, **MILLEGA** (MIS) töötad, peavad kindlasti olema puhtad. Ei tohi unustada ka **KÄTE** (KÄED) pesemist. Mõne toiduaine puhul, nagu toores liha ja muna, on oluline jälgida, et seda ei asetataks mõne teise **TOIDUAINEGA** (TOIDUAINE) kõrvuti ühele **PINNALE** (PIND).

**Tööleht „Rahvakalender“ 5. klassile
(Õpetaja kontroll-leht)**

Nimi

1. Rahvakalendri järgi on Eestis 2. veebruaril küünlapäev.
Loe katkendit küünlapäeva kohta ning vasta järgnevatele küsimustele.

Küünlapäeval oli vanasti kombeks ise erineva kujuga rasvaküünlaid valmistada. Seda tehti eriti pidulike sündmuste tarbeks nagu näiteks sünnipulmad, surm jms. Küünlatuli vastsündinu juures pidavat last kaitsma kurja ning õnnetuste eest. Küünalt on läbi aegade peetud ka ühenduslüliliks vaimumaailmaga, millega saab lisaks veel ennustada, läbi viia maagilisi riitusi ning ravitseda. Surnu auks süüdatud küünal pidavat aitama hoida ühendust lahkunuga. Usuti, et elaval tulel on üleüldse väga suur mõju nii inimestele, loomadele kui ka taimedele ning küünal oli väga hea võimalus hoida elavat tuld ükskõik kus. Lisaks on küünlaid läbi aegade kasutatud valgusallikatena.

Millal peetakse küünlapäeva ning kuidas seostub see päev küünaldega?

Küünlapäeva on 2. veebruaril ning sel päeval oli vanarahval tavaks valmistada kodus ise rasvaküünlaid.

Millistel otstarvetel saab küünlaid kasutada lisaks valguse andmisele?

Pidupäevade tähistamiseks, kaitseks, maagilisteks riitusteks, ennustamiseks, ravitsemiseks, surnuga ühenduse hoidmiseks jms.

Millistel puhkudel süüdatakse Sinu kodus küünlad?

.....
.....
.....
.....

(Sellele küsimusele ei ole ühte õiget vastust!)

2. Nii mitmelgi rahvakalendri tähtpäeval oli vanasti kombeks meisterdada ölest või kaltsudest nukk. Loe toodud kirjeldusi ning joonista tühja kastikesse selline nukk, mille meisterdamine antud tähtpäevadel oleks Sinu arvates sobilik.

<p>Maarjapäeval (25. märtsil) oli kombeks õlgedest meessoost või naissoost metsiku valmistamine, mis viidi seejärel pidulikult küla piiridest eemale või ka lihtsalt metsa. Sellega tähistati vastlapäeva ja jõuluaja lõppu.</p>	<p>Tuhkapäeval (liikuv püha, 40 päeva enne ülestõusmispühi) meisterdati inimese kujuline tuhkapoiss, mis sarnaselt eelmistelegi viidi salaja mõne teise pererahva ukse taha, kust nukk rändas jällegi edasi. Selles peres, kelle ukse taha tuhkapoiss kõige viimasena jäi, pidi aasta otsa olema laiskus ja lohakus.</p>
<p>Toomapäeval (21. detsembril) meisterdati kaltsudest või õlgedest Tahma-Toomase nimeline nukk selleks, et saata perest ära mustus ning laiskus. Nukk viidi mõne teise pere ukse taha, kust leidja pidi selle jällegi viima järgmise ukse taha.</p>	<p>Jõuludel (24. detsembril) meisterdati punutisi ning õlekujusid nii koju kaunistuseks kui ka sarnaselt Toomapäevale vööra ukse taha viimiseks. Kujukese leidja pidi selle kiiresti järgmise ukse taha viima.</p>
<p>(Sellele ülesandele ei ole ühte õiget lahendust!)</p>	

3. Lihavõtted on liikuv püha, mis algab esimesel täiskuupühapäeval pärast kevadist pööripäeva ning mida tuntakse ka munapüha, ülestõusmispüha, kiigepüha ja kevadpüha nime all. Loe katkendit lihavõtetel munade värvimise kohta ning vasta järgnevatele küsimustele.

Mune on värvitud erinevatel aegadel erinevalt. Väga levinud on sibulakoorte, puulehtede, kohvi ja muu sellisega värvimine. 20. sajandil kasutati värvimiseks ka siidist ja krepist paberit ning riidet. Munadele mustri saamiseks kasutati näiteks riisi ja tangu või kraabiti ja joonistati mustreid. Ka puulehed ja teised taimed jätavad munadele õrna mustri. Erksamate värvide saamiseks on kasutatud vesivärve ja munalakke. Teise maailmasõja järgselt ei olnud värve saada ning värviti näiteks ka kaaliumpermanganaadi ning briljantrohelisega. Tänapäeval on populaarsed erinevad munaklepsud, vesipildid, suled jms. Munadest meisterdatakse ka fantaasierikkaid väikeseid kujukesi ja loomakesi.

Mis on Sinu arvates kõige lihtsamad vahendid munade värvimiseks?

.....

.....

.....

Kuidas värvitakse Sinu kodus mune ja tähistatakse lihavõtteid?

.....

.....

.....

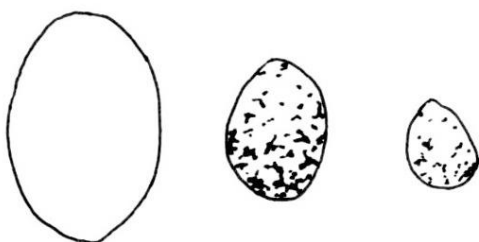
.....

.....

Kuidas tähistatakse Sinu koolis lihavõtteid?

.....

.....

.....

.....

.....

(Sellele ülesande viimasele kolmele küsimusele ei ole ühte õiget vastust!)

Tööleht „Tarbetekstid“ 6. klassile

Nimi

1. Tarbetekste on väga erinevaid, kuid nende eesmärk on üsna sarnane – edastada informatsiooni. Tarbetekstiks võib lugeda näiteks rongi sõiduplaani, toiduaine etiketti, liiklusseadust, kudumisõpetust ja muud sellist. Järgnevalt on toodud mõned tarbetekstide liigid ning näited. Kirjuta iga näite juures olevasse kastikesse, millise tarbetekstiga on tegemist.

**JUHEND
KUULUTUS**

**ETIKETT
HINNAKIRI**

**SKEEM
ARTIKKEL**

ETIKETT

Enne masina ühendamist elektrivõrku veenduge, et võrgu pinge ja sagedus vastavad õmblusmasina sildandmetele. Asetage masin stabiilsele lauale.

1. Ühendage toitekaabel masinaga. Selleks pistke toitekaabli pistik masina pistikupesasse.
2. Pistke toitekaabli teine pistik seinakontakti.
3. Lülitage toitelüliti sisse.
4. Lüliti sisselülitamisel süttib õmbluslamp.

⚠️ Hoiatus:
Kui masinat ei kasutata või toimub masinaosade eemaldamine või vahetamine, peab masin olema välja lülitatud - lüliti on asendis "O" - ja elektrivõrgust lahutatud.

(https://www.bernina.com/de-CH/SupportData/bernette/20-25/Manuals/IM_bernette_20-25-ET-1.pdf)

JUHEND

(<http://parlipood.ee/tooted/kudumine/longad/eesti-villane-long>)

 Raasiku Aade lõng	 Raasiku Aade lõng	 Raasiku Aade lõng
Värvus: Must Läbimõõt: 8/3 Materjal: 100 % vill Pakis: 222 gr Kogus: 1 8,58 €	Värvus: Must Läbimõõt: 8/3 Materjal: 100 % vill Pakis: 234 gr Kogus: 1 9,03 €	Värvus: Must Läbimõõt: 8/3 Materjal: 100 % vill Pakis: 196 gr Kogus: 1 7,62 €
Lisa ostukorvi	Lisa ostukorvi	Lisa ostukorvi

HINNAKIRI

Kangasteljed

Hind **320 €**

Kogus **1 tk.**

Saab tingida

Kohaletoiemamine Järeletulemine, muu kohaletoiemamise viis

Maksmine Sularahas, üleandega

Lisatud 24.11.2015 22:31

Asukoht Viimsi, Viimsi vald, Harjumaa

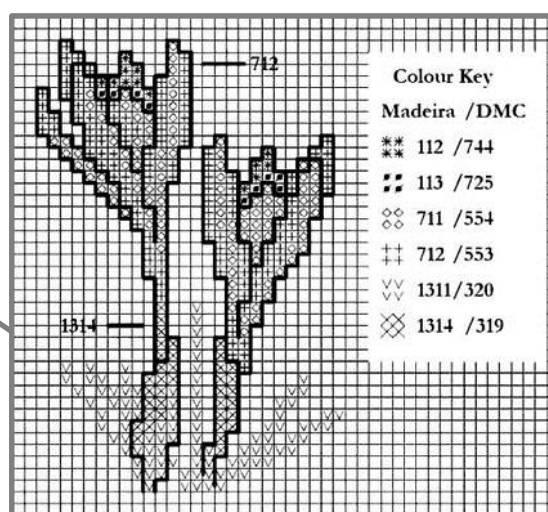
Töökorras ja kompleksed kangasteljed. Töölaius maksimaalselt 180 cm. Kuni 8 tallalauda ehk saab teha ka keerulisi mustreid. Kangasteljed on üleval, mitte kokku pakitud, saab tulla vaatama.

Teljed müügis kuna pole aega tegeleda. Kui huvitab, tee oma pakkumine, usun, et saame kaubale.

(<http://www.okidoki.ee/item/4645844/>)

KUULUTUS

SKEEM

(<http://ristpiste.edicy.co/ristpistetikand/ristpistetikand>)

Lisaleht KÄSITÖÖLANE: Vasakukäeline käsitöö

Igas kümnepealises seltskonnas on teoreetiliselt üks vasakukäeline. Seda on tegelikult päris palju. Kuna kooli õppekavas on käsitöö sees, tuleb vasakukäelistel ka sellega rinda pista.

Nii mõnelki poolt on kuulda, et käsitöö ei tule vasakukäelistel just kõige lihtsamalt välja. Nõuab see ju kas ümberõppimist paremakäeliseks või enamikust õpilastest teistmoodi asjade tegemist. Kuulda on ka seda, et paremakäelised õpetajad on samamoodi hädas selle väikese hulga õpilaste õpetamisega.

ARTIKKEL

(<http://xn--snumid-pxa.ee/artikkel/lisaleht-kasitoolane-vasakukaeline-kasitoo/>)

2. Iga eelpool olev tarbetekst edastas mingisugust informatsiooni. Kirjuta järgnevasse tabelisse iga tarbeteksti liigi juurde vähemalt kolm asja, mida toodud näidetest teada said.

JUHEND	<ul style="list-style-type: none"> • Millal peab masina lüliti olemas „O“ asendis. • Millal süttib lamp. • Kuidas toitekaablit ühendada.
ETIKETT	<ul style="list-style-type: none"> • Mis toiduaine etiketiga tegemist on. • Millest pasta koosneb. • Kuidas pastat valmistada.
SKEEM	<ul style="list-style-type: none"> • Mitu pistet peab tegema. • Mitut erinevat värvi peab kasutama. • Mis pilt sellest tuleb.
KUULUTUS	<ul style="list-style-type: none"> • Mida müüakse. • Kus kangasteljed asuvad. • Kui palju kangasteljed maksavad.
HINNAKIRI	<ul style="list-style-type: none"> • Kui palju lõng kaalub. • Kui palju lõng maksab. • Mis materjalist lõng on.
ARTIKKEL	<ul style="list-style-type: none"> • Kui palju on vasakukäelisi. • Vasakukäelistel on keerulisem käsitööd teha. • Vasakukäelistele on keerulisem käsitööd õpetada.

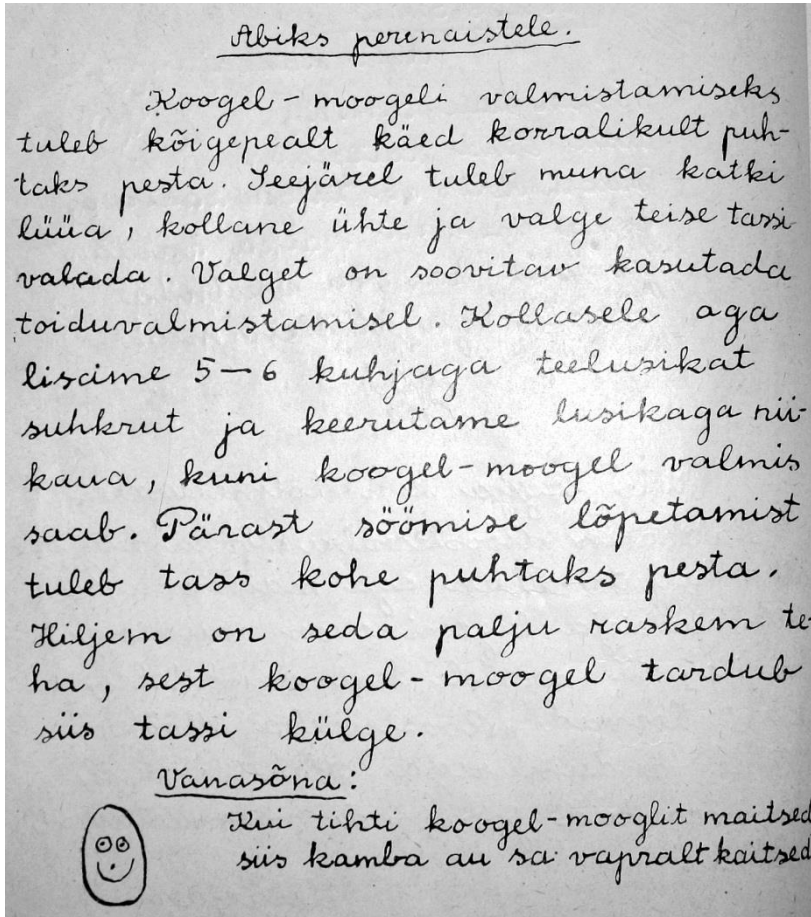
(Tabelis on igast näitetekstist kolm võimalikku õiget vastust, kuid õigeid vastuseid võib rohkem olla!)

Tööleht „Toidu kujutamine“ 6. klassile

(Õpetaja kontroll-leht)

Nimi

1. Loe katkendit Eno Raua „Roostevabast mөөgast“ ning vasta küsimustele.

Millest tekstis räägitakse?

Kuidas valmistada koogel-moogelit.

Mis ohud kaasnevad toore muna söömisega?

Toorest munast võib saada sellise haiguse nagu salmonelloos.

Mõttele välja uus vanasõna, mis sobiks toore muna söömise kohta!

.....
.....
.....
.....
.....
.....

(Sellele küsimusele ei ole ühte õiget vastust!)

2. Loe katkendit Mark Twaini „Tom Sawyeri seiklustes“ ning vasta küsimustele.

Nad tulid laagrisse tagasi imevärsketena, rõõmsatena ja näljastena. Varsti leegitses jälle laagrituli. Huck avastas ligidal selge külma veega allika; poisid tegid laiadest tamme- ja hikkoripuulehtedest torbikud ning leidsid, et säärase metsiku laane võluga magustatud vesi võib väga hästi kohvi asendada. Kui Joe hakkas hommikusöögiks liha lõikama, palusid Tom ja Huck teda veidi oodata. Nad sammusid paljutöötavasse kääru jõe kaldal ja heitsid õnged vette. Peaaegu otsekohe oli neil vaevatasu käes. Joe ei jõudnud veel kärsituks muutuda, kui nad olid juba tagasi paari ilusa ahvena ja ühe väikese merehundiga — toiduvaru, millest piisas tervele perekonnale. Nad praadisid kala sealihaga ja olid üllatatud: ükski kala polnud neile kunagi varem nii hästi maitsnud. Nad ei teadnud, et mida kiiremini mageda vee kala pärast püüki tulele pannakse, seda maitsvam ta on; samuti ei tulnud neil mõttessegi, millise kastme moodustavad selle juurde värskes õhus magamine, liikumine, suplemine ja tubli annus nälga.

Kas allikavett võib metsas olles juua?

Selgita.

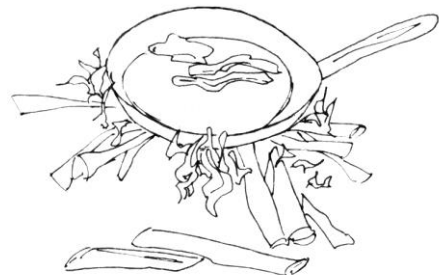
Jah, sest allikavesi on maapõuest tulev maapinna poolt filtreeritud tavaliselt üsnagi puhas vesi.

.....

Kas tavaolukorras on mõistlik kala ja sealiha ühes nõus koos praadida? Miks?

Ei, sest kalaliha ja sealiha on väga erinevad lihad ning vajavad küpsemiseks erinevaid temperatuure ning küpsemisaega.

.....
.....
.....
.....

Kuidas sobib vanasõna „Tühi kõht on kõige parem kokk“ selle tekstiga?

Kui kõht on väga tühi, siis tundub enamasti ka keskpärase või kehvema toidu maitse väga hea.

.....

Mida arvad Sina ütlustest, et värskes õhus maitseb toit alati hästi ning et ise tehtud toit maitseb alati paremini? Selgita.

.....
.....
.....

(Sellele küsimusele ei ole ühte õiget vastust!)

3. Loe katkendit Aino Perviku „Arabella mereröövli tütrest“ ning vasta küsimustele.

Laeva õõtsumine segas Hassanit liha lõikamisel. Liha kippus aeg-ajalt käest ära libisema. Aeg-ajalt vajus pehme lihamass noale raskelt peale. Õnneks oli laual kõrge rant ümber, nii et miski ei saanud maha pudeneda. Arabella oli kõikumisega harjunud ja puhastas vilunult porgandeid, sellereid ja sibulaid.

«Mis söök sellest tuleb?» küsis Hassan.

«Ühepajatoit,» lausus Arabella. «Adalbert oskab teha ainult ühepajatoitu ja putru. Suppi ka. Kui ühepajatoidu või pudru sisse küllalt palju vett panna, tuleb välja supp.»

Adalbert ise jutust osa ei võtnud. Tal oli õige kehv olla.

Liha sai lõigatud. Ettevaatlikult pani Arabella selle keeva leeme sisse patta.

Miks paneb Arabella lihatükid ettevaatlikult kuuma leeme sisse?

Sest suure hooga pannes võib kuuma vett pritsida ning end ära kõrvetada.

.....
.....

Milliseid toiduaineid pannakse tekstis ühepajatoidu sisse?

Liha, porgandeid, sellereid ja sibulat.

.....
.....

Millist ühepajatoitu tehakse Sinu kodus?

.....
.....

(Sellele küsimusele ei ole ühte õiget vastust!)

Kas liikuvast sõidukis on mõistlik noaga lõigata? Selgita.

Ei ole, sest nii võib end noaga vigastada.

.....

Kas ühepajatoidule rohkelt vett lisades saab suppi? Selgita.

Põhimõtteliselt jah, sest koostisosad on supil ja ühepajatoidul enamasti üsnagi samad.

.....
.....
.....

Lisa 3. Lapsevanemate teavitus

Lugupeetud lapsevanem!

Olen Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduste valdkonna üliõpilane Kristel Kukk. Viin oma bakalaureusetöö raames läbi tegevusuuringut, et selgitada välja kas ja kuidas täidavad eesmärgi minu loodud töölehed. Töölehed on mõeldud kasutamiseks põhikooli II astmes ning lõimivad eesti keele, kirjanduse, kodunduse ja käsitöö õppeaineid.

Tegevusuuringu raames soovin kasutada loodud töölehti Teie lapse klassis ning koguda ankeedi abil tagasisidet töölehtede kohta. Töölehti ja tagasiside ankeeti täitvatele õpilastele tagatakse anonüümsus ning kogutud andmed avaldatakse vaid lõputöös.

Lisainformatsiooni saamiseks palun võtta ühendust e-mailil: kristel.k.kukk@gmail.com

Tänades!

Kristel Kukk

Lisa 4. Tunnivaatluse kava

Tunnivaatluse kava

Koht:

Aeg:

Tegutsejad:

Ainetund:

Teema:

TUNNI FAAS	ÜLESANNE JA AEG	ÕPPIJA TEGEVUS	ÕPETAJA TEGEVUS	EESMÄRK
HÄÄLESTAMINE				
ÕPPIMINE				

KOKKUVÕTE				

Eesmärkide elluviimist soodustas:

Eesmärkide elluviimist takistas:

Õpetaja meeleolu:

Õpilaste meeleolu:

Muud märkused ja tähelepanekud:

Hea vastaja!

Sa täitsid ühe töölehe ning ma sooviksin teada, mida Sa arvad täidetud töölehest. Selleks vasta palun järgmistele küsimustele.

Milline ülesanne oli Sinu jaoks kõige raskem?

.....
.....

Milline ülesanne oli Sinu jaoks kõige lihtsam?

.....
.....

Kas sooviksid sarnast töölehte veel täita? Miks?

.....
.....
.....

Järgnevalt on toodud mõned väited töölehe kohta. Loe väiteid tähelepanelikult ning tee sobivasse kastikesse ristike.

Tööleht oli...

- liiga lühike
- lühike
- sobiva pikkusega
- pikk
- liiga pikk

Tööleht oli...

- liiga lihtne
- lihtne
- sobiva raskusega
- keeruline
- liiga keeruline

Töölehte täites sain ma aru...

- mõnest ülesandest
- peaaegu kõikidest ülesannetest
- kõikidest ülesannetest
- ei saanud ühestki ülesandest aru

Pildid aitasid töölehe täitmisele kaasa...

- üldse mitte
- natukene
- palju
- väga palju

Lisaks soovin teada Sinu kohta mõningaid andmeid. Seda infot ei avalikustata ning ma kasutan seda ainult oma töös.

Klass:

Vanus:

Sugu:

Suur tänu vastamast!

Intervjuu kava

1. Kui kaua olete õpetajana töötanud?
2. Milline on Teie haridustase?
3. Kui kaua olete oma õppeainet õpetanud?
4. Kui kaua olete õpetanud?
5. Kuidas olete varem õppeaineid oma ainetundides lõiminud?
6. Milliseid õppeained olete lõiminud?
7. Kui sageli lõimite erinevaid õppeaineid omavahel?
8. Millist liiki õppematerjale olete enesetäiendamiseks varem kasutanud?
9. Kas olete kasutanud õppematerjalina ka töölehti?
10. Kui loogiline oli Teie jaoks töölehe ülesehitus?
11. Kuidas hindate töölehe keelelist arusaadavust?
12. Kuidas hindate töölehe sisulist arusaadavust?
13. Kuidas hindate töölehe jõukohasust sihtrühmale?
14. Kuidas hindate ülesannete järjestust?
15. Mida arvate tekstist?
16. Mida arvate töölehes käsitlevatest teemadest?
17. Milliseid teemasid oleks pidanud põhjalikumalt käsitlema?
18. Milliseid teemasid tuleks juurde lisada?
19. Kui arusaadav oli esitatud materjal?
20. Kuidas hindate töölehe korrektsust ja tõe vastavust?
21. Kuidas hindate töölehe motiveerivust sihtrühma jaoks?
22. Kuidas tööleht Teie arvates aineid lõimis?
23. Kui mugav on töölehte kasutada?
24. Kuidas hindate töölehe üldist kujundust?
25. Kuidas hindate töölehe illustratsioone?
26. Kuidas motiveerib Teie hinnangul töölehe välimus sihtrühma?
27. Mis ettevalmistusi tegite töölehe läbiviimiseks?
28. Kuidas sujus töölehe kasutamine?
29. Mis läks hästi töölehe kasutamisel?
30. Millised raskused ja probleemid tekkisid töölehe kasutamisel?
31. Mis võis olla takistuseks?
32. Kas ja kuidas kasutaksite töölehte ka edaspidi?

33. Kuidas tööleht Teie hinnangul töötas?
34. Kuidas võtsid Teie hinnangul õpilased töölehe vastu?
35. Milline oli Teie hinnangul laste koostöövalmidus?
36. Mida muudaksite töölehe juures? Miks?
37. Kuidas täiendaksite töölehte struktuuri, sisu vms koha pealt?
38. Mis Teile töölehe juures meeldis?
39. Mis Teile töölehe juures ei meeldinud?
40. Kas on veel kommentaare töölehe kohta?

28. veebruar

Korrigeerisin täna veel intervjuu küsimusi ning vaatluskava. Hommik katsetan koolis esimest töölehte. Ning pärast töölehte katsetamist intervjuuain õpetajat.

Oluline kaasa võtta:

- tunni vaatluskava
- 21 töölehte + 1 kontroll-leht õpetajale
- 21 ankeeti
- intervjuu küsimustik
- diktofon
- kirjutusvahend

Ausalt öeldes olen üsna närvis. Kuigi ei tea inegi miks.
NB! Ei tohi unustada mainida konfidentsiaalsust ning et keegi kolmas kindlasti ei kuule!

29. veebruar

Täna kell 10⁰⁵-10⁵⁰ toimus koolis esimese töölehte katsetamine. Lapsed olid väga vahvad ning koostöövalmid ning õpetaja positiivne viitumine vähendas minu närvilisust. Keegi sai ilusti tehtud, nii nagu pidi.

Intervjuu algas kell 12¹⁵ ning see oli natuke segadust tekitav, sest õpetaja vastas ühe küsimusele juba ka seitsme küsimustele ja selle pärast oli natuke raske järgi pidada.

Samas aga pärast literatuurides ei tohiks see probleem valmimata.

NB! Literatuur helifail!
+ vaatluskava avustamiseks kirjutada!

Intervjuust tuli ka juba valjo esimese näite koost. Nimelt et on ankeetide punktijaoned liiga lähedased. Seda peab järgmises korras muutama et õpilastel lihtsam oleks.

NB! Ankeeti parandus!
+ kaajasta seda unimures!

Järgmine töölehte katsetamine pidi toimuma neljapäeval, kuid õpetaja andis teada, et selle jaoks edasi liikumiseks. Seda peab valmis järgmised toimumise 10. märtsil ja 11. märtsil. See on mis töölehed nr. 2, 3 ja 4.

Selleks ajaks peab kõik vajaliku valmis panema ning samal ajal kirjalikku tööd edasi kirjutama.

NB! Kinnita järgmised teinud!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristel Kukk

(sünnikuupäev: 18.05.1993)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Eesti keele ja kirjanduse ning käsitöö ja kodunduse õppeaineid lõimivad töölehed II kooliastmele”,

mille juhendaja on Irja Vaas,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 17. mail 2016